

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

**DI Ștefan Crigănuță la 80 de ani
La mulți ani Maestre!**

CRICOVA — oraș cu obiceiuri și tradiții frumoase

PAVEL POPA Brumărel.....	1
Calendar Cronologic.....	4
MARIANA COCIERU Etnologul Efim Junghietu.....	8
Interviu cu muzicologul și profesorul Gheorghe Nicolaescu	11
GALINA PRODAN Un poet care-și ascultă glasul inimii	15
Cartea în viața mea	16
COMITETUL DE ORGANIZARE Bălciul olarilor.....	17
VICTOR GHILAȘ Țambal.....	19
NATALIA VRABIE Frânt în toiul primăverii	21

ANGELA OLĂRESCU Cricova — oraș cu obiceiuri și tradiții frumoase.....	23
SVETLANA DOMBROVA Tinere talente din or. Cricova.....	23
OLGA CHITIC Patria sunt eu.....	24
CLAUDIA GHERMAN, GALINA SACALIUC, TATIANA FOLIUȘNEAC Festivalul național al cărții și lecturii	25
GHEORGHE NICOLAESCU Cântă o toamnă aproape.....	27
MARIA SCOARȚĂ Cu dor și drag de muzică	28
SERGIU CUMATRENCO Ziua Daciei	29

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 10 (28) octombrie 2013

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (redacția)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef
dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național
de Etnografie și
Istorie Naturală
dr. Victor Ghilaș, AȘM
Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii
Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova
Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii
Tudor Grigoriță,
Secția Cultură Ialoveni
Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

Editura „Notograf Prim” s.r.l. /
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l.

PAVEL POPA

Octombrie este o frunză ruginie căzută pe pământul arămiu împetriștând bolta cu petale de crizanteme cerești și solare. Toamna și-a îmbrăcat rochia de mireasă și se plimbă prin grădini, câmpii și livezi – bucură sufletul omului. Îndrăgostiții devin mai individuali și zburdalnici, tandri și plini de farmec și pasiune. Zilele senine și calde ne părăsesc îndemnându-ne să ne strângem la hora satului și să dansăm pentru a menține căldura din suflet și inimă, lecturând pagină cu pagină din cartea vieții – tradiția populară românească.

Latinescul October rezultă din originalitatea cuvântului octo, care în traducere românească semnifică opt. În calendarul roman (cu început de an la 1 martie), luna octombrie era a opta. În numerologie „opt” este considerat numărul destinului și semnifică satisfacție materială. În cazul când ne referim la personae, care au numărul opt în destinul lor sunt caracterizați prin felul lor de-a fi: puternici, bogați, independenți, practici, concreți, buni organizatori, pragmatici în scopul realizării unui rost în viață și a unui statut social înalt. Simbolismul cifrei 8 cuprinde nu numai continuitatea, succesiunea, dar și ciclurile vieții, ciclurile economice și agricole exprimate adesea prin izbândă, afaceri și bogăție. Cu alte cuvinte, „opt” se referă la realizările obținute prin perseverență și hotărâre, dar și la averea adunată temeinic în cadrul unor etape sau cicluri.

Octombrie fiind luna a zecea în calendarele Gregorian (stil nou) și

Iulian (stil vechi), numerologic „10” - este numărul considerat „perfect” - percepție pozitivă care provine pe linie cultică de la cele zece legi ale lui Moise, cu o semnificație sapiențială și morală profundă.

Etnologul și folcloristul Ivan Evseev în **Dicționarul de Simboluri și Arhetipuri Culturale** apreciază importanța și simbolistica numărului zece prin: „Număr simbolic al totalității, al celebrului Tetraktys pitagoreic, reprezentând suma primelor patru cifre din sirul zecimal (1 + 2 + 3 + 4). Decada era considerată drept numărul desăvârșit care se află la baza întregii creații universale. Fiecare număr al decadei este un principiu. Totul începe de la Unul divin; acesta se divide în cupluri sau diade: masculin-feminin, lumină-întuneric, cer-pământ, yang-yin; triada va include interacțiunea dintre cele trei niveluri cosmice (celest-terestru-infernal) și trei nivele ale vieții omului (fizic-psi-hic-spiri-tual); baza piramidei Tetraktys-ului o formează numărul patru: patru puncte cardinale semnificând pământul, patru elemente cosmice (apă-foc-pământ-aer), patru anotimpuri ale anului. Cifra zece ca simbol al totalității se regăsește și în Decalog, unde cele zece porunci dumnezeiești formează o unitate (Legea divină)”.1.

Deasemenea, Zece reprezintă o octavă mai înaltă a numărului unu și semnifică sfârșitul unui ciclu important, de exemplu, ciclul agrar început primăvara și se termină toamna, după care vine schimbarea totală a împrejurărilor - iarna. În contextul simbolic al numerologiei constatăm că „optul” roman și „zecele” Gregorian și Iulian au caracteristici comune - ciclurile vieții.

La greci, lunii octombrie i se spune Pyanopsion. Și astăzi, pe meleagurile românești luna octombrie mai este numită, popular, Brumărel - fapt constatat de veacuri că în această perioadă cade bruma, cad frunzele din copaci, țăranii sunt totalmente preocupați de gospodărie, fac însămânșările de toamnă. Acestei luni îi revine un rol important în decursul anului calendaristic. Fenomenele meteorologice care se produc în această perioadă definesc viitorul, pe de o parte, iar pe de altă parte impun desfășurarea unor activități agricole concrete: se culeg strugurii, se strâng cartofii și porumbul, se curăță pomii, fierbe vinul, se depozitează în beciuri și hambare roada strânsă din gospodărie, câmp, livezi, se fac arăturile de toamnă ș.a.

Ion Ghinoiu în „**Mica Enciclopedie de tradiții românești**” referitor la caracteristica lunii Brumărel a constatat că: „Activitățile economice erau specifice perioadei de trecere de la toamnă la iarnă: continuarea semănăturilor de toamnă, strângerea roadelor de pe câmp, din vii, livezi și grădini, deschiderea țărinelor pentru pășunatul comunitar, împerecherea oilor și pornirea turmelor spre locurile de iernat, valorificarea produselor agrare, pastorale și meșteșugărești la vestitele târguri și iarmaroace organizate la și Vinerea Mare (Sfânta Paraschiva), rezolvarea înțelegerilor încheiate în luna aprilie, la Sângiorz, ș.a”.2.

În pesajul spiritual al lunii lui Brumărel predomină sărbătorile și obiceiurile pastorale. La sfârșit de octombrie (26 octombrie) se finisează Anul Nou Pastoral - complex cultural creat, dezvoltat și promovat, de obicei, de crescătorii de animale

pe pășunile și fânețele naturale, care a generat o adevărată civilizație pastorală. În articolul „**Anul Nou pastoral**”, cercetătorul Ion Ghinoiu spune: „**Calendarul oierilor români era împărțit în două anotimpuri egale: vara pastorală, între Sângiorz (Sf. Gheorghe, 23 aprilie) și Sâmedru (Sf. Petru, 26 octombrie) și iarna pastorală, între Sâmedru și Sângiorz.**3. Sfârșitul Anului pastoral este caracterizat prin: împerecherea (mărlitul) oilor și pregătirea lor pentru iernat, întocmirea ciobanilor pentru sezonul următor, alegerea berbecilor de sămânță, iar restul lor sunt sacrificați pentru a face cavarma (carne topită) pentru iarnă. Din lâna lor, în timpul iernii, la șezători se torcea și se împletea ciorapi, fulare, brăie, flănele, sumane postăvite, ițari, iar din pielea lor se confecționau cojoace, cizme, opinci, zestere pentru fetele de măritat etc. Tot în aceste zile are loc trecerea de la sezonul cald la cel rece, iarna își ocupă locul, se începe ciclul de înmulțire a oilor, practic, a animalelor.

Etnologul Maria Golban Șomle în articolul „**Octombrie – Brumărel**” marchează caracteristicile specifice lunii Octombrie - „Într-o versificație populară se arată că: „*Brumărel e necăjos și suflă rece/Pe unde merge, el părlește/Copacii verzi îi golește./Bruma cade pe ogoare,/Holdele is de mult în hambare/Leneșii tremură de frică /Și pielea le-o înfurnică*”.4.

Etnologul și sociologul Romulus Vulcănescu, referitor la una din legendele mitice despre luna Brumărel care reprezintă procesul de trecere de la toamnă la iarnă a constatat că: *Brumarelul este personificat printr-un „voinicel cu parul balan” care alearga calare peste câmpii, maguri și dealuri sa ia parfumul florilor, (...). În prima legendă mitică, cu forma contaminată, Brumarel este „voinicelul bălai la față” care prin farmecele lui seduce florile ca să le ia mirosurile. Mergând călare prin văi, lunci și poiene întâlnește o garofiță*

sub care dormea o copiliță, cu brațele și sânul plin de fiori. Îi este milă s-o trezească din somn. Nechezatul murgului lui însă o scoală, voinicel se apropie de ea și-i cere să-1 sărute, „ea raspunde” ca nu e fată mare/să dea gura la oricare/ (...) ci sunt floare (sfântă) mare/cine mă miroase moare !”. Voinicelul îi răspunde „sa-i de (...) gurița/că nici el nu-i voinicel/ci un mândru Brumarel/mor florile tot cu el./Astăzi sunt Brumarul mic/florilor mirosul stric/ Măine sunt Brumarul mare/ ieau cu mine orice floare/ seara peste ele pic,/ în prânz mare ma ridic,/fetele la toate stric/Nu mai plânge și ofta,/acum poți să-mi dai gura”. Voinicelul coboară de pe murg, o sărută și ia floarea cu el, lăsând singură gradina și poienița. Brumarelul merge cu floarea la mama fetei „la maică-sa Tomnica”, personificarea toamnei (nu sfânta Domnica), care îi îmbrățișează și îi cunună. Face o mândră nuntă, cum n-a mai fost între flori; nunta unde mi-o făcea/ liora unde mi-o'nvârtea ?/ Tot în gradina crăiască (de zână, de sfântă).5.

Calendarul popular al lunii Brumărel prevestește o serie de semne prin care schimbările din natură pot prevesti semne bune pentru iarna care va veni:

— *dacă în această lună cade multă brumă sau ninge abundent, atunci luna ianuarie va fi călduroasă;*

— *dacă va ploua cu găleata, atunci în decembrie vântul va fi vigelios, iar dacă ploaia va fi însoțită de tunete - iarnă va fi blândă și moale, iar dacă nucii și gutuii sunt dolidora de roadă, atunci iarna va fi grea;*

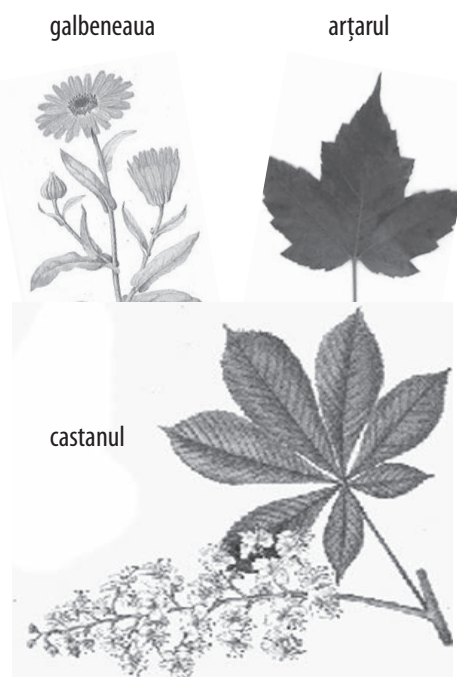
— *octombrie cețăs - decembrie troienos;*

— *dacă în octombrie copacii sânt fără frunze - anul care vine va aduce roadă bună;*

— *dacă pe cojocul ciobanului se va așeza o oaie neagră, va veni o iarnă blândă, iar dacă oaia va fi cu lâna albă - iarna va fi troienoasă și cu multă zăpadă;*

— *cel care s-a născut în luna octombrie va fi om de treabă, frumos, curat, iubitor de dreptate, milostiv, binevoitor, vesel, va iubi muzica.*

Lunii Octombrie îi sunt caracteristice diverse simboluri și semnificații. Potrivit tradiției astrologice, simbolurile specifice ale celor născuți în această lună sunt florile de găbenele și arborii: arțar, castan.

Conform tradițiilor seculare ale credinței populare strămoșești, noi în această lună vom prăznui două sărbători religioase principale, specifice perioadei de trecere de la toamnă la iarnă:

— Acoperământul Maicii Domnului
1/14 octombrie

Noi basarabeni, poate și românii de pretutindeni, popular, mai numim această sărbătoare Pocroavele. Se crede că cuvântul „pocrov” înseamnă acoperirea (acoperământul) pământului cu brumă sau cu zăpadă. Sursele ne comunică că profunzimea sărbătorii respective reprezintă străvechile timpuri ale începutului de agricultură, când oamenii primitivi observau

anual că în această lună timpul treptat începea să se răcească, iar noaptea bruma acoperea pământul cu o pojghiță albă.

Mai mulți cercetători de tradiții românești consideră că biserica creștină a adaptat la ziua aceasta o sărbătoare religioasă cu sens apropiat - Acoperământul Maicii Domnului. S-a făcut legătură între noțiunea acoperirii pământului cu brumă și conținutul tradiției creștine care povestește următoarele: „Odată la Mănăstirea Vlahilor din Constantinopol stăteau și mulți greci care se rugau la Dumnezeu să-i izbăvească de dușmani. Ieșind afară starețul mănăstirii, cuviosul Andrei, privind spre cer, a văzut-o pe Maica Domnului, înconjurată de sfinți, rugându-se la Dumnezeu pentru neamul omenesc. Maica Domnului a luat acoperământul de pe cap și l-a întins deasupra creștinilor, care se aflau la mănăstire. Acoperământul strălucea „mai mult ca soarele”. Dimineața tot orașul știa despre minunea văzută de Sf. Andrei”. De la această întâmplare, în amintirea minunii, a rămas sărbătoarea numită Acoperământul Maicii Domnului.⁶

Poporul mai zice că crede în această sărbătoare ca vitele lor să fie sănătoase și să scape oamenii de la

înece, cumpene și boli, recolta și casa de foc, de sănătatea copiilor și a familiei.

De Pocroave municipiul Chișinău sărbătorește Hramul orașului.

— Vinerea Mare – Parascheva, 14/27 octombrie

Sfânta Parascheva este considerată una din importanțele sărbători religioase ale toamnei care marchează începutul pregătirii pentru iarnă, care reprezintă trăsăturile unei străvechi divinități a naturii, devenită ulterior zeiță a dragostei, precum și elemente din sărbătoarea străveche precreeștină a Sfintei Vineri, dar și din cultul Maicii Domnului.

„Chipul complex al Paraschevei include în sine noțiunea de vlagă sfântă a pământului. Mai mult decât atât, apa pământului și Paraschiva sânt identice. Despre acest lucru ne mărturisesc legende despre icoanele Paraschevei, care nu se știe cum și de ce apar în izvoare și ape stătătoare”. Venera – Paraschiva era în mitologia păgână și ocrotitoarea vitelor. Ziua de 14/27 octombrie este și astăzi considerată – început al iernii pentru îngrijitorii de vite. ⁷

Sărbătoarea Sfânta Parascheva - Sfânta Vineri în popor, este ocrotitoarea Moldovei și a Bucovinei, creștinii cred în puterea moaștelor ei de a face minuni, depuse la Biserica Sfinții Trei Ierarhi din Iași în anul 1641, pe vremea domnitorului Vasile Lupu.

În această zi nu se poate să:

— coși, să torci, că vei avea dureri mari de cap;

— nu ai voie să mănânci nuci, poame care au miezul în formă de cruce;

— se zice că această zi este ziua femeilor leneșe – în această zi aduc și ele apa;

— dacă până în această zi nu a plouat, înseamnă că iarna va începe repede;

— dacă în această zi oile dorm grămadă se crede că iarna va fi grea, când dorm împrăștiate - iarna va fi ușoară;

— îndată după Sfânta Parascheva, ciobanii nu cioplesc ca să nu se nască miei târcați, se amestecă oile cu berbecii de prăsilă, se pregătesc oile pentru iernat;

— în această zi se postește, nu se lucrează, în caz contrar vei boli;

Bibliografie:

1. Ivan Evseev, Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale, Editura „AMARCORD”, Timișoara, 1994, p. 205

2. Ion Ghinoiu, Sărbători. Obiceiuri. Credințe. Mitologie, Mica Enciclopedie de tradiții românești, ed. AGORA, p. 45.

3. Ion Ghinoiu, Comoara satelor, Calendar popular, Editura Academiei Române, București, 2005, p.217.

4. Maria Golban Șomle, Octombrie-Brumărel, Sursa:<http://www.interferente.ro/octombrie-brumarel.html>.

5. Romulus Vulcănescu, Reprezentarea mitică a lunilor, Sursa: <http://www.crestinortodox.ro/datini-obiceiuri-superstitii/reprezentarea-mitica-lunilor-68780.html>.

6. Sursa: <http://www.moldovenii.md/md/section/614>.

7. Sursa: <http://www.moldovenii.md/md/section/615>.

Calendar Cronologic

Rubrică îngrijită de Pavel Popa

1 OCTOMBRIE

1847

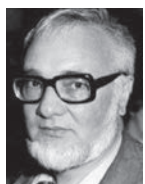
Simeon Florea Marian s-a născut la 1 octombrie 1847, Ilișești, Suceava, preot, membru titular al Academiei Române (1881), al Societății geografice române și Societății istorice din București, al Comisiei centrale pentru conservarea monumentelor istorice din Viena, membru de onoare al mai multor societăți culturale (Societatea Academică Literară „România Jună” din Viena, Junimea și Dacia din Cernăuți etc.), unul din cei mai de seamă folcloriști și etnografi. A scris monografii despre sărbători, datini românești, ornitologie, cromatică etc. A pus bazele cercetării științifice a folclorului și a stimulat culegerea amplă a creațiilor populare.

Ziua Internațională a Muzicii

2 OCTOMBRIE

1409 Este atestată cea mai veche pisanie românească, cea de la biserica Streisângeorgiu, Hunedoara.

1935

Paul Goma s-a născut la 2 octombrie 1935 în s. Mana, com. Vatici, jud. Orhei, Basarabia, scriitor și militant anticomunist, stabilit la Paris (Franța). Poate cel mai cunoscut disident din timpul României comuniste supranumit Soljenițan-ul României și unul dintre cei mai cunoscuți scriitori postbelici.

La 20 noiembrie 1977 lui Goma, soției și copilului le-a fost retrasă cetățenia română și expulzați în Franța. Aici Goma și-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la București. În 1977 a fost exclus din Uniunea Scriitorilor. A publicat la Editura de Stat pentru Literatură și Artă romanul *Ostinato* și a debutat la revista *Luceafărul* cu povestirea „Când tace toba” (1966).

1939

Vestitul interpret de muzică ușoară **Dan Spătaru** - personalitate a lumii muzicale românești, s-a născut la 2 octombrie 1939 în or. Constanța. El a bătut în Cuba recordul la aplauze – 16 min. și 19 sec., este protagonistul principal în filmul „Cântecele mării”, producție realizată împreună cu Mosfilm.

3 OCTOMBRIE

1839

Teodor T. Burada s-a născut la 3 octombrie 1839, Iași, folclorist, etnograf și muzicolog, membru corespondent al Academiei Române. În anul 1884 a descoperit fragmente de ceramică și figurine de teracotă în apropierea s. Cucuteni, jud. Iași, fapt care a dus la descoperirea culturii Cucuteni, o cultură neolitică importantă a Europei între 5000 î.Hr. și 2750 î.Hr.

5 OCTOMBRIE

1872

Gheorghe V. Madan s-a născut la 5 octombrie 1872 în Trușenii Lăpușnei, trece în vârstă de 19 ani, Prutul unde se află în cercul lui B.P. Hașdeu și al românilor basarabeni întruniți în societatea Milcov a lui Dobrogeanu Gherea. Întors la Chișinău, scoate ziarul „Moldovanul”, conduce prima trupă de teatru românesc din Basarabia, participă în calitate de translator de limbă română la primul război mondial, îndeplinește funcția de consilier comunal al Chișinăului. Moare în deplină singurătate la Pitești, în 1944.

9 OCTOMBRIE

1888

Alexandru Plămădeală s-a născut la 9 octombrie 1888, Buiucani, Chișinău - (d. 15 aprilie 1940, Chișinău), important sculptor basarabean din prima jumătate a sec. XX. Studiile le-a făcut la Școala superioară de pictură, sculptură și arhitectură din Moscova. În anii 1916-1918 a lucrat la monetăria din Petrograd. După 1918 se întoarce la Chișinău, unde, în anul 1929, este numit în funcția de director al Școlii de desen, transformată ulterior în Școală de arte plastice, pe care o conduce timp de 21 de ani. Capodopera lui o constituie „Monumentul lui Ștefan cel Mare” din Grădina Publică din Chișinău (1927), bustul funerar al poetului A. Mateevici de la Cimitirul Ortodox Central din Chișinău.

1953

Compozitorul Anatol Chiriac s-a născut la 9 octombrie 1953. A absolvit Conservatorul de Stat „G. Musicescu” (1979), a fost profesor la Colegiul de Muzică „Șt. Neaga” din Chișinău. A debutat cu piesa „De-aș avea...” pe versurile lui M. Eminescu. A fost conducătorul formației de muzică ușoară a Sofiei Rotaru (1978 și 1980), iar în 1987 creează formația „Anatol Chiriac”. A scris cântece pe versurile lui Gr. Vieru, Teo Chiriac, An. Ciocanu ș.a., muzică pentru filme, piese instrumentale. A lansat 12 CD-uri. A fost deputat în primul parlament al R. Moldova (1990-1993), conduce Societatea „Mihaela”, este președinte al Consiliului Asociației „Drepturilor de Autor și Conexe” AsDAC” din R. Moldova, laureat al Premiului pentru tineret „Boris Glavan”, decorat cu medalia „Meritul Civic”.

1960 S-a născut **Valeriu Rusu**, șeful Secției de Cultură a raionului Sângerei.

10 OCTOMBRIE

1936

Actrița de teatru **Valentina Izbeștiuc** s-a născut la 10 octombrie 1936 la Orhei. A absolvit Școala Teatrală Superioară „B. V. Șciukin” din Moscova (1960). A debutat pe scena Teatrului „Luceafărul”, unde a activat

întreaga viață. Primul rol a fost în spectacolul „Hai să-ți ghicesc” (1960). A avut parte de roluri deosebite - peste 30 de roluri trăite cu o profundă simțire sufletească. Periodic a făcut teatru și la radio, în emisiunea Teatru la microfon. Artistă Emerită (1966); Artistă a Poporului (1975); Premiul de Stat al R. Moldova (1978).

11 OCTOMBRIE

1955 S-a născut **Petru Ababii**, șeful Secției raionale Cultură Drochia.

14 OCTOMBRIE

Hramul orașului Chișinău.

1853

Compozitorul **Ciprian Porumbescu** s-a născut la 14 octombrie 1853, Șipotele Sucevei, Bucovina, azi Ciprian Porumbescu. El a fost arestat pentru activitatea sa politică, timp în care a scris piesele sale cele mai valoroase: „Rapsodia română pentru orchestră”, „Serenadă”, „la malurile Prutului”, „Altarul Mănăstirii Putna”, „Inimă de român”, „Gaudeamus Igitur”, „Odă ostașilor români” și altele. Mult prea devreme, la doar 29 de ani, fiind bolnav de tuberculoză, C. Porumbescu s-a stins din viață la 6 iunie 1883.

15 OCTOMBRIE

1931 Vladimir Rotaru s-a născut la 15 octombrie 1931 la Sculeni, Iași. A absolvit Conservatorul de Stat din Chișinău (1956), Conservatorul „Piotr Ilici Ceaikovski”, Moscova (1974). Și-a început cariera muzicală flautist al orchestrei Teatrului de Operă și Balet de la Chișinău, apoi dirijor al Orchestrei Ansamblului „Joc” (1962-1971), dirijor al Orchestrei Simfonice și de Estradă a Radioteleviziunii din Moldova. Începând cu 1971 activează la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, șef de catedră (din 1976). Artist Emerit (1967), Laureat al Premiului Național al R. Moldova (1993).

17 OCTOMBRIE

1948

Regizorul Vlad Druc s-a născut la 17 octombrie 1948, s. Pociumbăuți, Edineț. A urmat cursuri de regie de teatru la Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău (1966-1967), apoi de regie de film documentar la Institutul Unional de Cinematografie din Moscova - VGİK (1967-1973). 1973 - angajat regizor la studioul „Moldova-film”, realizând zeci de filme documentare. Începând din anul 2000 lucrează în cadrul studioului independent „Media SDB”. A obținut Diploma pentru cel mai bun film documentar la Concursul republican de vizionare (Chișinău, 1979) și Premiul de simpatie al publicului la Festivalul Internațional de Film Documentar CRO-NOGRAF din Chișinău (2001), i s-a decernat în anul 1996 Premiul Național al R. Moldova, profesor al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

1951

Omul de cultură **Grigore Zănoagă** s-a născut la 17 octombrie, 1951 în s. Temeleuți, r. Vertiujeni (Florești). A absolvit Școala de 8 ani de la vatră (1967), Școala republicană de iluminare culturală „E. Sârbu”, or. Soroca (1967 - 1970), Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” (1974 - 1979), Masteratul la Academia de muzică, Cluj-Napoca (1984 - 1985). A activat: șef de club (1970), conducător artistic a Casei de cultură s. Temeleuți (1972 - 1974); serviciul militar (dirijor de fanfară, 1970 - 1972); inspector, inspector superior la Secția raională Cultură Camenca (1974 - 1977); director: al Școlii de muzică pentru copii, Camenca (1977 - 1980); al Școlii de iluminare culturală (Colegiul de Arte) (1989 - 1997), profesor în această instituție și la Școala de arte „E. Coca”, Centrul de creație a copiilor (1997 - 2011), Soroca; șef Secție Cultură a raionului Șoldănești (1980 - 1989) și din 2011 până în prezent. Fondatorul prestigioaselor festivaluri: „Fanfara Argintie”, or. Soroca; „La umbra Stejarului”, s. Cobâlea, „Cântați ca la Râspopeni”, s. Râspopeni, r. Șoldănești „Cu gândul la Tine, Doamne”, or. Șoldănești ș.a. A fondat 12 orchestre de fanfară, ultima - „Dumbrava” a Consiliului raional Șoldănești, care la ediția a XIII (2013) a Festivalului concurs Național „Fanfara Argintie” a ocupat locul II. Eminent al culturii din R. Moldova, deținător al Diplomei de gradul I pentru activitate prodigioasă și îndelungată în cadrul administrației publice, semnată de Prim-Ministrul Iurie Leancă. Căsătorit: 2 feciori, o fiică și 4 nepoți.

1956 S-a născut **Mihai Suruc**, șeful Secției de Cultură a raionului Leova.

19 OCTOMBRIE

1944

Mioara Velicu s-a născut la 19 octombrie 1944, s. Ireasca, com. Gohor, jud. Galați este cântăreață consacrată de muzica populară. Și-a început cariera în 1963, la Ansamblul folcloric „Rapsodia Dunării” din Galați, în 1964 la Ansamblul „Trandafir de la Moldova” din Bârlad. Intre 1980-1996, a activat la Ansamblul „Ciocarlia” din București. Repertoriul interpretei conține melodii autentice, strămoșești. „Hai, Catri-na, și-mi-arată”, „Așa-i hora pe la noi”, „Hai la joc bădiță”, „M-a făcut mama frumoasă”, „Douăzeci de primăveri” sunt doar câteva dintre cântecele șlagăre la scurt timp de la lansare.

20 OCTOMBRIE

1939

Dumitru Matcovschi s-a născut la 20 octombrie 1939, s. Vadul-Rașcov, jud. Soroca, poet, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei. După studiile primare și secundare, în 1956 - student la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău. Ultimul an de studiu (1960-1961) îl face la Universitatea de Stat din Chișinău. În anii 1966-1970 a fost redactor-șef adjunct la săptămânalul „Cultura”. Debutul editorial se produce în 1963 prin placheta de versuri „Maci în rouă”.

În 1969 apare volumul de versuri „Descânțete de alb și negru”, imediat interzis de cenzură, considerat subversiv.

1961

Nicolae Gribincea s-a născut la 20 octombrie 1961, s. Mingir, Hâncești, folclorist, interpret de muzică populară, membru al ansamblului „Tălăncuța” (din 1984). A absolvit Colegiul „Elena Sârbu” (1979-1980), Soroca, Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” (1984-1988), Academia Administrării Publice (2000), este șeful Secției Cultură a sectoarelor Buiucani (1997) și Botanica (din 1999), mun. Chișinău. A fost artist de balet în formațiile profesionale de cântec și dans popular „Lăutarii”, „Floarea Moldovei”, „Fluieraș”. Este conducătorul ansamblurilor „Plăieșii”, „Salvatorii” din Chișinău, profesor la Universitatea de Stat din Moldova. A fost distins cu premiile „Gheorghe Asachi”, „Ethnos”, autor a volumelor „Învrednicește-mă, Doamne” (2006); „Tăpănuța cea de aur”, „ABC muzical” (2007). Maestru în Artă (2010).

21 OCTOMBRIE

1948

Andrei Vartic s-a născut la 21 octombrie 1948, Dănceni, fizician (USM, 1971), scriitor, publicist, orator, cercetător al vechilor culturi carpato-dunărene, regizor de teatru și film, deputat în primul Parlament al R. Moldova (1990-1993), unul din inițiatorii creării Mișcării Democratice din Moldova (27 mai - 3 iunie 1988), fondator și director al revistelor „Quo Vadis” și „Fără Machiaj”, Fundației Culturale „Basarabia”, Teatrului poetic, Institutului Civilizației Dacice, revistei „Dava Internațional”, autor a peste 20 de cărți, prim-vicepreședinte al Forumului Democrat al Românilor din Basarabia (la 10 iunie 2007).

24 OCTOMBRIE

1949

Vasile Bahnaru s-a născut la 24 octombrie 1949, Miclăușeni, r. Nisporeni – filolog, specializat în limbi romanice. A studiat la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (1972-1976). A fost profesor la șc. medie nr. 29 din Chișinău, laborant, șef interimar al Secției de dicționare monolingve la Institutul de Limbă și Literatură (actualmente Institutul de Filologie) al AȘM, director general al Departamentului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți al R. Moldova (1990), director adjunct al Centrului Național pentru Standarde de Limbă (1992-1993), director executiv al Asociației Naționale de Terminologie (1993-1998), redactor coordonator al Editurii „Știința” (1998-2006), cercetător științific coordonator la Institutul de Filologie al AȘM, apoi din 2009, director al acestuia. Lucrări: „Mutații de sens (cauze, modalități, efecte) (1998)”; „Dicționar de omonime” (în colaborare), 1988; „Dicționar explicativ pentru elevi” (în colaborare), 1990, „Mic dicționar de neologisme” (în colaborare) (București, 1994); „Dicționar de omonime”, 2005; „Dicționar de antonime”, 2007 ș.a.

25 OCTOMBRIE

1925

Ioan Chirila s-a născut la 25 octombrie 1925, or. Ismail, sudul Basarabiei. La 15 ani, Ioan Chirila a trecut Dunarea, împreună cu familia sa și s-a stabilit în or. Galați, apoi la Brăila, București, unde a absolvit Facultatea de Drept (1949). A lucrat redactor sportiv (din 1951), din 1959 - jurnalist la cotidianul „Sportul popular”, apoi tot aici redactor (1959-1961), șef de rubrică (1961-1971), publicist comentator (1971-1978), șef de secție (1978-1993), director general (1993-1999). Din anul 1997 a lucrat ca senior editor la cotidianul „Pro Sport”. În anii, 70, a deținut la Radiodifuziunea Română o rubrică permanentă în calitate de comentator, autor a 27 de volume de publicistică închinată unor sportivi sau evenimente sportive.

1960 S-a născut **Grigore Bucătaru**, șeful Secției de Cultură a raionului Soroca.

26 OCTOMBRIE

1624

Dimitrie Barilă (Dosoftei) s-a născut la 26 octombrie 1624, Suceava, mitropolit al Moldovei, poet, traducător. În 2005 Biserica Ortodoxă Română l-a proclamat sfânt. A învățat la Iași la Colegiul mănăstirii „Sf. Trei Ierarhi”, la școala Frăției ortodoxe din Lvov. A adus din Rusia un teasc de tipografie, cu care a tipărit la Mitropolia din Iași, în românește, principalele cărți liturgice, unele traduse de el însuși, a fost unul dintre ierarhii care au promovat introducerea limbii române în biserică. A fost episcop la Huși (1658 - 1660) și Roman (1660 - 1671), mitropolit al Moldovei (1671-1674 și 1675 - 1686), unul dintre cei mai mari cărturari din istoria română, primul poet național, primul versificator al Psaltirii în tot Răsăritul ortodox, primul traducător din literatura dramatică universală și din cea istorică în românește, primul traducător al cărților de slujbă în românește în Moldova, primul cărturar român care a copiat documente și inscripții, unul dintre primii cunoscători și traducători din literatura patristică și post patristică, a contribuit la formarea limbii literare românești.

fie, cu care a tipărit la Mitropolia din Iași, în românește, principalele cărți liturgice, unele traduse de el însuși, a fost unul dintre ierarhii care au promovat introducerea limbii române în biserică. A fost episcop la Huși (1658 - 1660) și Roman (1660 - 1671), mitropolit al Moldovei (1671-1674 și 1675 - 1686), unul dintre cei mai mari cărturari din istoria română, primul poet național, primul versificator al Psaltirii în tot Răsăritul ortodox, primul traducător din literatura dramatică universală și din cea istorică în românește, primul traducător al cărților de slujbă în românește în Moldova, primul cărturar român care a copiat documente și inscripții, unul dintre primii cunoscători și traducători din literatura patristică și post patristică, a contribuit la formarea limbii literare românești.

1673

Dimitrie Cantemir - domn al Moldovei (1693 și 1710 - 1711), autor, cărturar, enciclopedist, etnograf, geograf, filozof, istoric, lingvist, muzicolog, om politic și scriitor român s-a născut la 26 octombrie 1673, în Silișteni din com. Fălciu, azi - Dimitrie Cantemir din jud. Vaslui. Din 1695 a fost capucheahie la Constantinopol. A murit pe moșia sa Dimitrievka la Harkov în 1723 și a fost înmormântat în Rusia. Actualmente, osemintele sale se odihnesc în Biserica Trei Ierarhi din Iași. A fost primul român ales membru al Academiei din Berlin în 1714.

1860 Se înființează la Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”.

1928

Aureliu Busuioc s-a născut la 26 octombrie 1928, Codreanca, r. Strășeni — d. 8 octombrie 2012, scriitor, dramaturg, ziarist. A fost redactor-șef la ziarul „Tinerimea Moldovei” și redactor-șef adjunct al revistei „Chipăruș”, 1977 a fost secretar al Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor (1977). A debutat cu placheta de versuri „La pădure” (1955), apoi culegerea de poezii satirice „Prافuri amare”, autorul romanelor „Singur în fața dragostei” (1966), „Unchiul din Paris”, „Pactul cu diavolul”, „Spune-mi Gioni”, pieselor „Radu Ștefan - Întâiul și Ultimul”, „Și sub cerul Acela”. A absolvit Institutul pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Maestru Emerit al artei.

1949

Leonida Lari-Iorga s-a născut la 26 octombrie 1949, Bursuceni, - d. 11 decembrie 2011, poetă, publicistă, scriitoare, om politic. A absolvit Universitatea de Stat din Moldova, a fost colaborator la Muzeul de literatură „D. Cantemir”, Chișinău (1971-1973), redactor la: revista „Literatură și Artă” (1985-1988), „Glasul națiunii” (1988-2003), fruntașă a Mișcării de emancipare națională din Basarabia (1988-1991), deputat în Sovietul Suprem al URSS (1988-1990), între 1990 și 1997 a stat în fruntea Ligii Creștin Democrată a Femeilor din Moldova, deputat în Parlamentul României (din 2002). Autor a 24 de volume de poezie și proză, precum și traducător din marea poezie universală. Premii: Premiul România Mare; Premiul „Flacăra, Totuși iubirea”; Premiul revistei „Cronica” (Iași); Premiul „Tibiscus” – Serbia; Premiul „Academiei Române”. Distincții: Cetățean de onoare al mun. Bacău (1993); Cavaler al Ordinului Republicii (1996, R. Moldova)

28 OCTOMBRIE

1931

Ilarion Ciobanu s-a născut la 28 octombrie 1931, Ciucur, jud. Tighina, celebru actor român. A semnat regia a două filme. În anii 1950 a avut și o carieră de rugbist. Debutul cinematografic s-a produs la vârsta de 30 de ani în filmul „Setea”. Au urmat apoi mai bine de 50 de filme. După 1989, I. Ciobanu a continuat să joace doar ocazional, în filme precum ar fi „Crucea de piatră - Ultimul bordel”, Terente - Regele bălților, „Tancul și Bored”. La Prima ediție a Festivalului Internațional de Film București, BiFEST, în 2004 a primit Premiul de Excelență pentru contribuția sa în arta cinematografiei. A decedat în dimineața zilei de 7 septembrie 2008, răpus de cancer faringian.

1974

Nelly Ciobanu s-a născut la 28 octombrie 1974 în r. Cantemir, cântăreață de muzică ușoară. A reprezentat R. Moldova la Concursul Muzical „Eurovision 2009” cu piesa „Hora din Moldova”. A obținut premii la festivalurile și concursurile internaționale: „Jalta-98” (Ucraina) – premiul II; „Vocile Asiei” (Kazahstan) – premiul II; „Vl. Ivasiuc” (Ucraina) – premiul I; „Schiful de aur” (Ucraina) – premiul III; „Șlagărul de

aur” (Belarus) – premiul III; „Slavianskii Bazar” (Belarus) – premiul I; „Jocurile Delfice” (Rusia) – medalia de bronz; „Festivalul ART” (Coreea) – medalia de argint; 2003 – concursul „New Wave” (Iurmala). Artistă a Poporului.

31 OCTOMBRIE

1950

Arsenie Botnaru s-a născut la 31 octombrie 1950, s. Șureli (în prezent Chetrosu,) r. Drochia. A absolvit Școala Pedagogică din Soroca, Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu”, a cântat în Orchestra de muzică populară „Mărțișor”, apoi „Veselia”. A colaborat cu Orchestra „Folclor” cu care a imprimat 3 discuri: „Satule, grădină dulce” (în duet cu Maria Sarabaș), „Eu mă uit în sat cu dor”, „Așa-i jocul în Moldova” și un disc cu orchestra „Veselia”. A lansat 8 casete audio și 6 CD-uri, a montat 2 filme muzicale: „Te-am lăsat, sătucul meu” și „La Nistru, la mărgioară”, 4 serate de creație. Din 1995 activează în ansamblul „Plai moldovenesc”. Este laureat al festivalurilor mondiale de la Moscova – 1985, Monreal și Quebec – 1990. În Vietnam i s-a decernat „Ordinul Prieteniei” Republicii Vietnam, „Maestru în Artă” (1995), ordinul „Gloria Muncii” (2000), decorat cu Crucea „Pentru Merit” clasa II – 2005.

Etnologul **Efim Junghietu** și rolul pregnant al expresiilor pa- remiologice în proza basarabeană

MARIANA COCIERU,
cercetător științific,
Institutul de Filologie al AȘM

Efim Junghietu

laborant, iar peste un an devine cercetător științific inferior până în anul 1979, când i se propune funcția de secretar științific, apoi de cercetător științific superior la Sectorul de folclor al Institutului de Limbă și Literatură (astăzi Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei). Grație muncii asidue și a entuziasmului depus la tezurizarea și conservarea fenomenelor de folclor în complexitate, în 1992

Particularitățile folclorului de a constitui un proces complex, ireversibil și irepetabil ca formă de promovare orală au generat consemnarea manuscriptică și înregistrarea acestuia cu ajutorul mijloacelor tehnice disponibile. Ca un adevărat om de cultură, folcloristul Junghietu și-a orientat activitatea întru salvagardarea elementelor de înțelepciune populară, având o deosebită predilecție față de cântecele populare lirice, genurile folclorice scurte (proverbe, zicători, ghicitori), strigături, scrisori versificate. Despre activitatea sa mărturisesc și foștii colegi de sector:

„Pe hârtie și pe bandă magnetică, înregistra explicații ale informatorilor cu privire la trecutul și starea actuală a creațiilor populare: când (aproximativ) opera folclorică respectivă a apărut în localitate, cine au fost / sunt interpreții ei, din ce cauză unele plăsmuiri artistice anonime au dispărut etc. Făcea fotografii, desena cele mai interesante, mai originale obiecte de arhitectură populară ș.a.”

În pasiunea sa de a consemna tot ce reprezenta valoare a avut mereu sprijinul celor dragi: „Oriunde ne-am fi dus, purta cu el un carnet în care nota tot felul de perle folclorice. Avea și o hartă pe care însemna localitățile unde a cules folclor”, ne mărturisește soția sa Aurelia.

Renumitul folclorist Efim Junghietu surprinde lumina zilei la 18 octombrie 1939, într-o familie de țărani din satul Petrești, raionul Ungheni. Anii de școală, dar și copilăria au fost marcați de greutățile perioadei postbelice, a foametei, a totalitarismului comunist. După absolvirea studiilor primare din localitate, le urmează pe cele secundare la o școală medie din raionul Ungheni. În 1958 devine student al Facultății de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Chișinău. După 5 ani de studii superioare, în 1963, este angajat

este numit șef al Secției de muzicologie și coregrafie a Institutului de Etnografie și Folclor al Academiei de Științe. Palmaresul activităților sale științifice înscriu 30 de ani dăruți memoriei colective a poporului și spiritualității românești. Recunoașterea meritelor distinsului etnolog a trezit în conștiința pământenilor dorința de a înveșnici preocupările lui științifice. Având acest obiectiv au inițiat un simpozion științific și un festival de folclor în memoria lui Efim Junghietu, desfășurate bienal în regiunea Ungheniului.

Într-un studiu anterior², am elucidat preferința etnologului față de paremii, aducând exemple din proza românească a Basarabiei (anii 1960-1980), mostre, de altfel, consemnate și de Efim Junghietu în capitolul *Note și comentarii* din lucrarea *Proverbe și zicători* (Chișinău, Știința, 1981).

Reamintim că publicația precedentă a constituit doar un fragment din articolul de proporții. În cele ce urmează vom continua reflecțiile asupra activității paremiologice a etnologului E. Junghietu, dar și rolul „vorbelor de duh” într-o operă artistică.

* * *

Analiza celor mai reprezentative creații artistice ale prozatorilor autohtoni permite elucidarea etapelor de asimilare a proverbelor și zicătorilor, în funcție de tematica prozei, de dorința artistului de a exprima realitatea. De exemplu, în romanele istorice prevalează expresiile paremiologice cu substrat istoric sau istorico-social, acestea reprezentând evenimente și realități din trecutul poporului român: „*Vodă da, Hâncu ba*”, „*A trece prin foc și prin sabie*”, „*De când cu boierii*”, „*Proști, dar mulți*”, „*Ho! Stai că nu dau turcii*”, „*A tăia nasul*” etc.

O asimilare mai profundă dezvoltă proverbe care elucidează aprecierea filosofică a problemelor fundamentale ale ciclului biologic (viață și moarte, dragoste și ură, bine și rău, fericire și suferință, soartă, om, muncă etc.), dezvăluind tendința către o cunoaștere a esențelor, necesitatea de a aprecia toate elementele existenței și a descoperi ceea ce e frumos, înălțător în această viață. Moartea, de exemplu, e privită ca o **normalitate**: „*Așa că... moartea nu alege pe cel frumos de cel urât*”³, „*Moartea totdeauna își caută pricină... Să nu se deie vinovată*”⁴; este percepută firesc, fără implicările unei judecăți și acceptată ca o **superstiție**: „*Dracu s-o ieie, n-a putut să moară pe cuptor [baba], numaidecât vroia*

să ne porăim cu dânsa și moartă – s-a revoltat Iftimaș. – Las-o, măi băiete, de amu, că *morții nu se vorbesc de rău*, l-a dojenit săteanul, ca om mai în vârstă”⁵; ca o **soluție** a unei probleme: „*Și leacul meu îi zama de hârleț!*”⁶, „*Numai groapa și zama de hârleț o să-l despartă de cărți*”⁷; ca o **constatare**: „*Măi Ioane, femeia ți-i în mâna morții, nici nu bea, nici nu mănâncă, nici nu vorbește*”⁸, „*Ca pe niște zbârciogii care și-au trăit traiul și și-au mâncat mălaiul și își așteaptă moartea*”⁹; ca un **adevăr** inevitabil: „*Îs cu un picior în groapă și cu altul pe mal... și încă să mă tem!*”¹⁰, de care nu trebuie să se teamă nimeni, „*Acela [moș Andrei] cu un picior în groapă și altul pe mal învase și întinerise*”¹¹, folosit pentru a ironiza situația creată. Cu referire la ultimul exemplu cercetătorul Efim Junghietu ne propune să-l comparăm cu o zicală rusească „*Băti odnoi nogoi v moghile*”, care în formulări identice circulă și la ucraineni, belaruși¹². În subtextul proverbului depistăm raportarea la hotarul dintre cele două lumi: cea terestră și subpământeană (infernul), adică sufletul se află în procesul de transfigurare dintr-o materie în altă.

În general, fenomenele negative sunt mai frecvente în conținutul proverbelor, deoarece din rău poți învăța mai mult decât din bine: „*Era pățit și priceput*, părintele Nicodim, și, cu toate că băutura îl înfierbântase, nu-și pierdu limpezimea minții și nu uitase pe ce lume trăiește”¹³. Proverbele, prin esență, iau o atitudine față de aspectele negative ale existenței, față de ideea de rău. Această trăsătură este generată de funcția educativă a proverbelor, frumusețea morală fiind transmisă direct sau prin combaterea viciului și urâteniei de caracter.

Create conform principiului antitezei dintre bine și rău, o serie de proverbe dezvăluie lupta dintre două concepte universale: „... de, calul științei e năraș, nu tuturora li-i dat să-l încalece. Și decât să fii *codaș la oraș*,

mai bine fruntaș în satul tău”¹⁴, „*Caut-o de aici, de sat, dragul mamei. Ia-o din cele știute; decât smântâna din altul, mai bine chișleagul de la tine din sat*”¹⁵. Transsubstanțiate în țesătura prozei au menirea de a trezi conștiința personajelor prin invocarea înțelepciunii generată din experiența umană.

În structura romanului *Poveștea cu cucoșul roșu*, prozatorul Vasile Vasilache, în cheia unui adevărat artist, utilizează plastic proverbe și zicale populare, care vădesc diverse semnificații: **relații sociale de clasă** („*Capul plecat, sabia nu-l taie*”¹⁶); **înțelepciune** („*Înțelepciunea e răbdare, mângâierea e îmbărbătare*”)¹⁷; **filozofie, meditație**: („*Copile, încotro îl mână pe om norocul, într-acolo se duce, dragul mamei...*”¹⁸); **relații de rudenie** („*Sângele apă nu se face*”¹⁹); **relații, situații** („*Unul cere mult, altul dă puțin*”, „*Unde a dus surdul roata și mutul iapa*”, „... vorba veche, rău cu rău, când cați – iaca-i bine”, „*Cine fură azi un ou, mâine fură un bou*”²⁰); **luare în răs, persiflare** („*Nu te uita ca boul la poartă nouă*”²¹); **activități umane** („*Jupâneasa ține casa, da jupânul ține drumul*”²²); **neseriozitate** („*De-acu-i vremea: te-i pune și tu pe gospodărie, nu de alta, cât ești flăcău îți zboară mințile la cai verzi...*”²³); **calități umane** („*Domn să fii și om să rămâi*”²⁴). Transfigurat estetic, cu sens ironic, proverbul „*Domn să fii și om să rămâi*” vine să denote semnificația pe care V. Vasilache ar fi intenționat-o în romanul său, atribuindu-i boufului Apis calități omenești, iar mamei sale conștiință de a da sfaturi *Be strong and play the man*. Prozatorul vine singur să explice situația apelării conștiinței la acest preget: „*Formulă rostită cu ocazia încoronării regelui Angliei, chipurile: „Fii vrednic, curajos, dar și milostiv” apropiată, poate, ca înțeles, de o mai veche vorbă a noastră – Domn să fii și om să rămâi*”²⁵.

Pentru a dezvălui mai profund rețeaua semantică a ciclului paremiologic utilizat de scriitori în operele lor

propunem câteva exemple care dezvoltă un **caracter meditativ – filosofic**:

„– Măi băieți! *Cine știe zilele omului!* Hai la un vin bun!”; „Pe unul [pe un stup] l-a vândut [Ciocârlie] și cu banii primiți și-a asigurat viața, fiindcă, mă rog, *cine-i știe zilele omului...*”²⁶; „Că *așa-i viața... din bucăți...*”²⁷ (bucățile reprezentând binele și răul, în continuare în roman depistăm aceeași paremie, dar cu semnificația interacțiunii dintre bine și rău: „*Așa-i viața din bucăți...* și câteodată bucățile se lipesc”²⁸); sau redau aspecte ale **fizicului uman**: „Acum de când *a prins la său* și i s-au curmat mâinile pe la încheieturi, ca la copii cei mici, lelea Irina se supără”²⁹; „Te-ai îngrășat, măi, ca un cuc după Sânpetru. În loc să slăbești de dorul maicii, *nu-ți mai încapi în piele*”³⁰.

Foarte elocvent este exemplul „*Bătrânețe – haine grele*, a zis el [moș Dajid] și s-a lăsat pe-o movilă de legători”³¹. Cu referire la proverbul respectiv, cercetătorul Efim Junghietu propune o raportare la cântecul *Bătrânețe, haine grele*, vădind astfel interacțiunea dintre proverbe și cântecul liric. De cele mai multe ori, scriitorul recurge la elementul creației folclorice ca atribut important al scriiturii, lipsa acestuia ducând la pierderea integrității operei. Susținând aceeași idee, cercetătorul N. Bilețchi face referință la nuvela *Ultima lună de toamnă* a lui Ion Druță, care pare să fie construită chiar în baza cântecului *Bătrânețe, haine grele*, și, adăugăm noi, a proverbului propriu-zis *Haina bătrânului e grea*³². Ascunzând în sine o metaforă, semnifică sfârșitul vieții bătrânului. N. Bilețchi intuiește în meditațiile tatei unduiri de romanță: „trece vremea, trece și bătrânul tată, îmbătrânește cu durerea general-umană, că în fondul sufletesc al copiilor ar mai fi trebuit ceva să facă”³³. Acest moment l-au sesizat și cei care au creat filmul *Ultima lună de toamnă*, de aceea, probabil, au introdus în peliculă romanța *Trec zilele, trec și eu, / Îmbătrâ-*

nesc și-mi pare rău. Ca dovadă în plus a caracterului efemer al vieții aducem un alt argument din creația populară orală: *Unii trec și-mbătrânesc, alții cresc și înfloresc*³⁴.

Concepția de viață exprimată în proverbe și zicători, în viziunea lui E. Junghietu, nu este unitară, ci bogată în contradicții care reflectă evoluția istorică a mentalității populare și străduința de a surprinde realitatea în toată diversitatea manifestărilor ei contradictorii. Ceea ce se observă mai pregnant în recugerea scriitorilor la expresiile paremiologice este totuși dorința individuală de a reprezenta în operă specificul național al poporului, de a obține prin intermediul paremiilor o mai bună producție de proză cu suflu „rural”, de a evidenția fizicul și psihicul unor personaje, de a se apropia mai profund de rădăcinile folclorice etc.

Referințe bibliografice:

- N. Băieșu, *Folcloristul Efim Junghietu, în Folcloristul Efim Junghietu: (Din comunicările participanților la simpozionul științific în memoria lui E. Junghietu)*, Chișinău, 2010, p. 5-6.
- Realități Culturale, nr. 11 (17), 2012, p. 28-30.
- P. Zadnipro, *Mă caut, Chișinău*, 1976, p. 155 [„*Moartea nu alege*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 57].
- I. C. Ciobanu, *Podurile, Chișinău*, 1975, p. 253 [„*Moartea totdeauna își caută pricină*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 58].
- A. Lupan, *Neagră-i floarea de cireș, Chișinău*, 1977, p. 336 [„*Morții nu se vorbesc de rău*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 58].
- I. C. Ciobanu, *Podurile...*, p. 221.
- I. C. Ciobanu, *Cucoara, Chișinău*, 1975, p. 13 [„*A avea leac numai zama de hîrleț*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 58].
- M. Oprea, *Povestiri și povești, Chișinău*, 1978, p. 84 [„*A fi în mîna morții*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 58].
- I. C. Ciobanu, *Cucoara...*, p. 331 [„*Mi-am trăit traiul, / Mi-am mîncat mîlaiul*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 53].
- I. C. Ciobanu, *Cucoara...*, p. 308.
- I. C. Ciobanu, *Podurile...*, p. 130 [„*A fi cu un picior în groapă și cu unul pe mal*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 53].
- Proverbe și zicători...*, 1981, p. 241.
- V. Beșleagă, *Cumplete vremi...*, p. 65

[„*Tot pățitu-i priceput*” în *Dicționar de proverbe și zicători românești...*, p. 224].

A. Lupan, *La cîntatul cucușilor, Chișinău*, 1973, p. 14 [„*Decît codaș la oraș, mai bine în satul tău frunțas*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 48].

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu, Chișinău*, 1993, p. 20 [

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 7 [„*Capul plecat sabial nu-l taie*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 70].

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 7.

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 16

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 35

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 23; p. 23; p. 45, p. 64.

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 65

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 110

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 44

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 15

V. Vasilache, *Povestea cu cucușul roșu...*, p. 6 [„*A fi îmbrăcat ca domn și a nu avea minte de om*” în *Dicționar de proverbe și zicători românești...*, p. 97].

I. Druță, *Ultima lună de toamnă, Chișinău*, 1975, p. 309; p. 72 [„*Nimeni nu știe zilele omului*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 49; *Dicționar de proverbe și zicători românești...*, p. 144].

I. C. Ciobanu, *Podurile...*, p. 281

I. C. Ciobanu, *Podurile...*, p. 381

[„*Viața-i din bucăți*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 57].

I. C. Ciobanu, *Podurile...*, p. 80 [„*A prinde la său*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 50, uneori are sensul de „a îmbo-găți”].

A. Lupan, *La cîntatul cucușilor...*, p. 127 [„*A nu-și încăpea în piele*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 50, are și alt sens: mîndru, fudul tare. În *Dicționarul de proverbe și zicători românești* face parte din categoria *Relații și situații cu sensul de a se enerva*].

I. Canna, *Dimineața pe Nistru...*, p. 79 [„*Haina bătrînului e grea*” în *Proverbe și zicători...*, 1981, p. 53].

Dicționar de proverbe și zicători românești..., p. 123.

N. Bilețchi, *Consemnări critice, Chișinău*, 1976, p. 152.

Dicționar de proverbe și zicători românești..., p. 226.

Interviu cu muzicologul și profesorul **Gheorghe Nicolaescu,** șeful Cabinetului Metodic al Ministerului Culturii

Muzicologul, profesorul de discipline muzicale teoretice Gheorghe Nicolaescu vine dintr-o vatră etnografică unde natura găzduiește cele mai reușite specii vegetale și animaliere și anume Zona Codrilor. Satul de baștină Lozova are o tradiție foarte specială, dar și specifică acestui crâmpei din spațiul românesc.

„Legenda spune că era un boier care avea o fată, cu numele Lozana. Aceasta fiind foarte frumoasă, a robît inimile multor bărbați, dar mai ales a unui baci cu numele Pintilie. Adevărul e că și fata l-a îndrăgit pe baci. Dar de frica boierului, cei doi se întâlneau pe ascuns, într-o mică pădurice numită Fundătura. Însă boierul, observând ieșirile tot mai dese ale fetei, și-a trimis oamenii să o urmărească. Cei doi îndrăgostiți se întâlneau la un izvor din apropiere. Oamenii boierului, văzând din ce cauză fata tot mai mult lipsește de acasă, l-au prins pe păstor și l-au ucis, iar pe tână domniță au dus-o cu forța acasă. Fata plângea și își blestema zilele. Apoi s-a dus de s-a înecat într-un râu. Izvorul unde a fost ucis Pintilie îi poartă numele până în zilele noastre, iar satul a fost numit Lozana, în cinstea fetei, ulterior fiind modificat de niște ruși pribegi, care s-au stabilit cu traiul definitiv în aceste ținuturi după moartea boierului”¹.

Gheorghe Nicolaescu în preajma satului natal — Lozova

Satul Lozova a fost menționat documentar în anul 1420 ca parte componentă a moșiilor aferente mănăstirii Căpriană. Or, o istorie atât de îndelungată relatează multe personalități renumite [Nestor Vornicescu (1927–2000) – mitropolit român al Olteniei, membru de onoare al Academiei Române, Olga Ciolacu – interpretă de muzică populară și ușoară, Mihai Ursu – director al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, Valeriu Mihailov – doctor în științe medicale (Sanct-Petersburg) etc.] și multe alte aspecte importante. Bunăoară legendarul cor „Doina Codrului”, care cunoaște 105 ani de activitate, meșteri populari, vestiți prin lucrările de artă pe care reușesc să le închege în sudoarea frunții, rezervația naturală Căpriană-Scoreni, care mărginește hotarele satului etc. Iată într-o astfel de ambianță, în familia lui Ion și Tatiana Nicolaescu, într-o zi de toamnă coaptă, pe 11 octombrie, se naște fiul Gheorghe. Aptitudinile muzicale ale copilului au fost ob-

servate de la început. În anii 1966–1972 își face studiile la Școala de muzică din satul natal, specialitatea „Țambal”. Apoi urmează anii de studenție la Colegiul de Arte de la Soroca, Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga” și Conservatorul „G. Musicescu”, catedra „Muzicologie”. În urma studiilor superioare obținute dl Nicolaescu dezvoltă o carieră în domeniul pedagogic, pe parcurs învrednicindu-se de toate gradele didactice. Din 2008 este numit în funcție de șef al Cabinetului Metodic, subdiviziune monitorizată de Ministerul Culturii.

Mariana Cocieru (M. C.). Domnule profesor, până a realiza interviul propriu-zis aș vrea să vă aduc cele mai calde felicitări cu ocazia zilei de naștere, urându-Vă multă sănătate, mari realizări și nemijlocit cât mai mulți elevi buni, dornici de a cunoaște din tainele Incomensurabilelor Arte ale Lumii.

Gheorghe Nicolaescu (G. N.). Respectul meu și plăcaciuni alese pentru acest gest în toamnă. Este impresionant de duos, când odată cu îngălbenita frunză bacoviană, pe ramul vital îți dă binețe o astfel de surpriză.

M. C. V-aș propune să facem o incursiune în trecut. Povestiți-ne despre părinți. În ce măsură ați fost marcat de deciziile sau sfaturile lor în alegerea drumului vieții?

G. N. Încerc să alimentez scânteia care m-a făurit, acea oază dumnezeiască în care asistenții spirituali cu dimensiunea capacităților paterne m-au povățuit și m-au înălțat. Cu cât mă distanțez de origini, fără efort, rămân ostatic acolo, în prospețimea miresmelor copilăriei, în faza amintirilor recunoscătoare, de unde până astăzi privesc cu multă căldură la ținuta verticală a părinților. Făcând un pronostic, dâșii au întins tastatura pe pârția începuturilor, ca competențele să evolueze în ecuația destinului meu. Dacă pe atunci muzica pentru mine a fost un hobby, apoi peste ani m-a ademenit conștient în câmpul ei magnetic și mi-a devenit profesie. Vizualizez acest univers cu oportunități de avansare aflat într-o coajă de duritate și adeseori organizez incognito șezători pentru emoțiile produse în urma investițiilor plătite cu vârf și îndesat de către părinți, pentru a-mi deschide ușa verde în contul viitorului meu.

M. C. Cu ce zestre morală, dar și spirituală v-a împodobit sfânta casă părintească?

G. N. Dacă tatăl meu fredona mai multe psalmuri și frecventa ades biserica și își dorea foarte mult să devin tâmplar, atunci maică-mea a fost cea care a insistat să urmez traiectoria muzicii, ca să percep valențele și dimensiunile ei. Probabil în cei „șapte ani de acasă”, unde am fost luat de inerția grijilor de curte și deprins cu îndeletniciri agricole, țesutul prosoapelor și covoarelor, meseria de tâmplar, părinților le-a reușit să glorifice printr-un stil plin de senzualitate voința, ca eu să pășesc în cotidian, capabil să mișc elitele din străzile muzicii. Părinții și-au valorificat dragostea pentru a mă determina să port respectul față de semenii și cosângenii mei, să fiu bun și generos în înțelesul clasic al acestui cuvânt.

M. C. Ce conotație trezește în sufletul dumneavoastră satul Lozova?

G. N. Hollywood-ul, Aqualand-ul, turnul lui Eiffel, alinierea la simetria de cast occidental etc., sunt minuni de rezonanță notorie, dar dorința revenirii la origini, la păiengenișul de rădăcini, la locurile de o frumusețe blândă cu decoruri temperate și ascunzișuri de poveste, unde sub acoperișul acestora se cațără zburdalnica copilărie, te macină, chiar dacă destinele contemporane au un vector diametral opus. Acolo, geniul pătrunde în valoarea cuvântului, te simți relaxat și alintat. Deseori mă scald imaginar în dragostea paternă de odinioară și rămân procesat de un influent nostalgic. Aici regăsesc iubirea în cea mai bună

Gheorghe Nicolaescu cu părinții Tatiana și Ioan Nicolaescu

Gheorghe Nicolaescu cu mama Tatiana și unchiul Gheorghe Grosu, Vera și Afanasii Grosu — bunicii după mamă

Părinții Tatiana și Ioan Nicolaescu, s. Lozova, Strășeni

formă, parfumul celor mai frumoși ani, natura ce mă încarcă cu toată puterea ei, băutura tonică și curativă a izvorului casnic.

M. C. Unde își găsește refugiu sufletul liric al domnului Nicolaescu și cum este temperat?

G. N. Am sădit în mine convingerea, că potrivit refugiu, care mișcă liniștitoare vocabulă în seninătatea singurătății poate fi înscăunat în filosofii spirituale, tăcerile lui Lucian Blaga, diagonalele enesciene etc. În acest spațiu de reîncărcare se modelează neastâmpărul din mine.

M. C. Exaltați de aceste vibrații lirice să ne transfigurăm într-o altă extremă. Dle Nicolaescu, mărturisiti-ne care sunt prioritățile de bază ale Cabinetului Metodic, pe care îl diruigiți?

G. N. Ca subdiviziune de monitorizare și evaluare a celor 108 instituții de învățământ artistic complementar, Cabinetul Metodic este subordonat Ministerului Culturii și activitățile acestuia fac parte din politica de stat, privind susținerea obiectivelor axate pe strategiile guvernamentale de promovare a sistemului educațional artistic.

M. C. Care sunt impedimentele ce le înfruntă Cabinetul Metodic la realizarea obiectivelor?

G. N. După cum salcâmii cu ghimpi radiază și parfumuri, nu întotdeauna fațetele strălucitoare reflectă ceva orbitor, ci mai ascund și ceva repulsiv. De aici și obiectivul de bază al Cabinetului Metodic se rezumă la poziționarea învățământului artistic complementar pe flamura academică. Excluderea totală din circuitul educațional a elementelor amatoricești este inevitabilă, pentru că, stagnarea și regresul dețin bagheta insuccesului în mai multe școli, unde cadrele didactice și administrațiile nu corespund rigorilor educaționale.

M. C. Cum vedeți eventualele soluții în depășirea crizei din Învățământul Artistic Complementar?

G. N. În cele 108 școli de muzică, arte și arte plastice își fac studiile peste 16 mii de elevi la diferite specialități: interpretare instrumentală, arta plastică, dans popular, actorie. Un semnal de bun augur în asigurarea nevoii puterii talentului elevului, este un act de normalitate: Arta îți dă aripi, nu cârje, de aceea e necesar să scuturăm arborele Artei, ca să zboare fructele coapte, pentru că, Măria sa Arta e pilonul înalt, pe care vor să-l atingă toate aripile în stare de grație. Peste succesele de orice natură stă Timpul și dascălul conchide, că Educația artistică nu este o scoică în care marea nu răsună, ci mai mult decât un Templu, unde capul drept și șarja orală pot fi armele preferate. Autoperfecționarea și consacrarea totală a managerilor și cadrelor didactice în formarea viitorului pot contribui la depășirea declinului abătut peste focarele educaționale.

M. C. Orice adevăr trebuie argumentat. Iar, argumentele bine documentate, definesc adevărul. Ce plani-

Ioan Nicolaescu în gospodăria din Dealul Morilor, s. Lozova, Strășeni

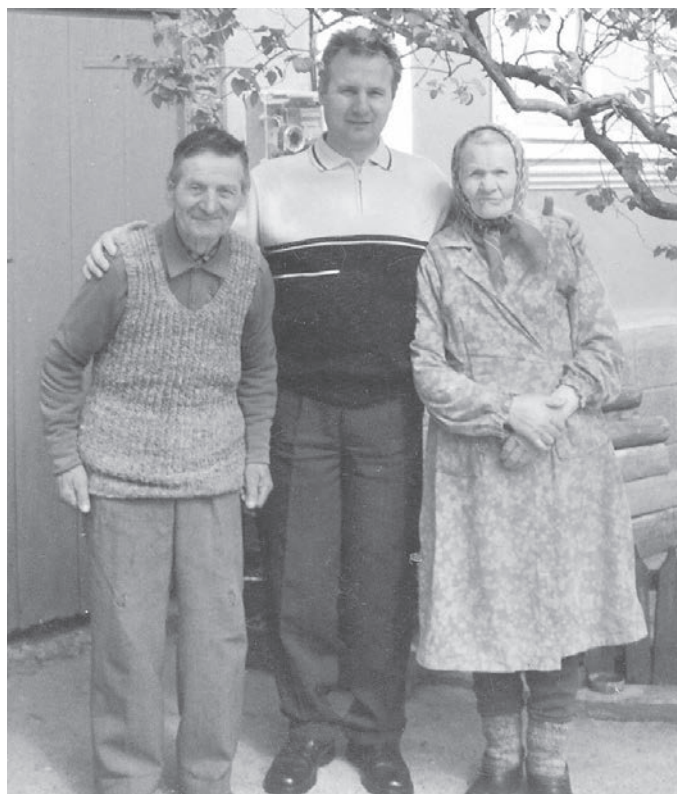
ficați în viitorul apropiat pentru a îmbunătăți procesul educativ artistic?

G. N. Redresarea învățământului artistic necesită mai multe etape care rezultă din obiectivele strategiilor promovate de Ministerul Culturii:

— Instituționalizarea și reorganizarea Cabinetului Metodic în Agenție de acreditare, monitorizare și control a instituțiilor de învățământ artistic complementar, crearea paginii WEB;

— Elaborarea criteriilor de standart de calitate a procesului educațional;

— Constituirea grupului de lucru pentru elaborarea curriculei la disciplinele de studiu.

Gheorghe Nicolaescu reîntors acasă la părinți

— Implicarea instituțiilor în proiecte cu finanțare europeană.

— Obligatorietatea administrațiilor de a promova elevii prin participare la Concursul Național de interpretare artistică „Tinere talente”;

— Pregătirea și promovarea absolvenților pentru instituțiile medii și superioare, profil „Artă”.

M. C. Ce sfaturi le puteți recomanda dascălilor din Instituțiile de Învățământ Artistic Complementar?

G. N. Dascălii trag în balanță mai mult decât Calea Lactee și pentru a nu dezechilibra orizontala, trebuie să ofere cele mai prețioase ofrande ale sufletului și să aplice tot devotamentul la educarea învățăcelilor, să demonstreze ineditul harului, să depună osteneala pentru ca adevărul didactic să nu-și piardă majuscula.

M. C. Împărtășiți-ne o experiență pozitivă din cariera dumneavoastră de profesor?

G. N. Nu cred, că noi, cadrele didactice putem arhiva în altarele destinului pedagogic o altă experiență, decât cea pozitivă. Dacă astăzi, pe scenele lumii sclipesc vlăstarii zilelor de ieri, atunci poți împărtăși bucuriile într-o te simți mândru.

M. C. Orice meserie are puncte forte, dar și slabe. Ați cunoscut vreun moment dificil în practica pedagogică?

G. N. Din păcate, practica îmi demonstrează că încă mai prevalează la elevi lipsa tendinței de a cuprinde infinitul prin osârdie și voință, atunci când harul divin l-a înzestrat cu toate capacitățile vocaționale: talent, memorie și fizic.

M. C. A modela rațiunea umană este o chemare pe care nu oricine o poate realiza. Când ați luat hotărârea de a deveni profesor și cum a evoluat această decizie?

G. N. O întrebare supremă. Vă mărturisesc, calificativul „Om mare” mă lasă rece, pentru ce și sper, că respectivul parcurs să nu fie o meritată laudă la adresa mea. Dacă é-urile din alimente duc la stălcirea și poluarea organismului omenesc, atunci sfetnicul îngăduitor și doct din catedra cunoștințelor mele încuviințează intrarea copiilor în infinitul artelor imense, întru evitarea de a fi stânjeniți de cineva. Cred, că aceste principii mi-au întins brațul la începuturi, pentru că abilitatea de a privi respectuos și tolerant pun temelia performanțelor greu de egalat.

M. C. Dacă ați privi retrospectiv, cum ați defini statutul de profesor la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”?

G. N. „Sunt bine în cosmosul meu cu legile lui și lupt cu sine. Lupt să nu se stingă prima dorință de a fi capabil, doar ea urzește universul Artei, care conspiră la împliniri”.

M. C. Care sunt planurile de viitor ale profesorului Gheorghe Nicolaescu?

G. N. Deși nagățul răspândit printre cocoșați, greșelile schițate cu fast olimpic de către politicieni și fărâmitu-

Gheorghe Nicolaescu

rile deșarte care nu ne mai absorb energiile atrase în mușegaiul vârtejului obscur persistă, totuși, mai există cale spre continuitate. Forța de a clădi durabil sunt așteptările agățate în agenda zilnică.

M. C. Din partea redacției vă mulțumim din suflet pentru atenția pe care ne-ați acordat-o cu atâta predilecție, urându-vă sănătate și voie bună molipsitoare pentru întreg Învățământul Artistic Complementar.

LA MULȚI ANI!

P.S. Fiind amplasați temporal în era internetului, a „divinului televizor”, unde mai toți tinerii își găsesc personajele sau chiar etalonul meritoriu de urmat în viață, mai sper ca viitorul țării să se deștepte și să exploreze talentul de cercetare în cărți, iar internetul să reprezinte o sursă de acumulare și de diseminare a cunoștințelor. Cei care ne vor ajuta vor fi dascălii consacrați. Printre străjuitorii inițierii tinerilor în marea Artă a Muzicii este și domnul profesor Gheorghe Nicolaescu - omul de cultură în adevăratul sens al cuvântului, ale cărui mărturii la acest interviu au fost pe măsura așteptărilor.

Referințe bibliografice:

Juliana Mamaliga, Descoperind legendele comunei Lozova: <http://totul.md/ro/expertitem/892.html> (consultat la 13.09.2013).

Un poet care-și ascultă glasul inimii

Poetul Anatol Rusnac, or. Drochia

În cadrul Festivalului Național al Cărții și Lecturii de către lucrătorii bibliotecii publice raionale Drochia a fost organizată o întâlnire cu poetul drochian Anatol Rusnac cu genericul: „**Nemărginirea dorului – aproape**”. Anatol Rusnac este un poet dăruit de Dumnezeu. Astfel ar fi putut să se risipească în grijile cotidiene, fără a bănuî misterul ascuns în Cuvânt. Poeziile scrise de Anatol Rusnac sunt sincere, pătimăse, nestăvilite și cristaline ca apele unui râu de munte în alergarea lor spre marile ape. Fără pretenția de a se considera poet, el este. Numai un om cu sufletul de poezie poate să-și exprime atât de metaforic dragostea față de părinți, față de Neam și de pământul strămoșesc, față de viață și de ființele dragi

La întâlnirea cu poetul au participat elevi de la Liceele din oraș, pedagogi, membrii cenaclului „Steaua de vineri”, unde s-a vorbit despre ceea ce a realizat Anatol Rusnac până în prezent. Prima carte scoasă de sub tipar intitulată „Pe-o margine de vis” a trezit interes celor prezenți. Poeziile domniei sale, parcă respiră aerul baștinei, din ele parcă încolțește câte un firicel de busuioac, gata de a fi pus la icoane. O bună parte din versurile sale Anatol Rusnac le dedică – femeii. A doua carte intitulată „**Leagănul țărânei mele**” poetul scrie despre ceea ce-l frământă, îl doare, îl impresionează. El vede realitatea lucrurilor prin prisma unui intelectual care s-a format în mediul rural, acolo unde s-ar fi născut veșnicia, vorba

aceluiași înțelept Blaga. Domnul Anatol se inspiră în poeziile sale din acea „țărână sfântă” care i-a rămas leagănul ființării sale.

Cel de al treilea volum, înzestratul autor și bunul patriot Anatol Rusnac, i-a dat o denumire scilpitor de sugestivă - „**Ecouri albastre**”. Sufletul poetului rămâne mereu descătușat și dezgolit în fața sublimului, acesta deschizându-și cu generozitate și sinceritate și care umple cu lumină și căldură slova inspirată și tămăduitoare. De către lucrătorii BPR Drochia a fost organizată o vitrină de carte intitulată: Poezia ca împlinirea destinului. Au fost aduse cuvinte de laudă dlui Anatol la tot ce a realizat până în prezent. Cu o prezentare detaliată au venit președintele cenaclului „Steaua de vineri”, dl V. Zagaievski, dl V. Grițco, dl S. Vieru și alții. Au fost recitate poeziile din aceste cărți. Lucrătorii BPR Drochia au făcut un îndemn de a citi aceste cărți, fiindcă ele sunt scrise cu multă sinceritate, cu dragoste de țară și de neam.

La sfârșitul întâlnirii dl A. Rusnac a dăruit cărți cu autograf tuturor participanților, iar BPR Drochia i-a adus în dar cărțile sale, pentru ce îi mulțumim mult.

Un gânditor spunea că nu poți găsi nicăieri poezia dacă nu o porți în tine. Uite că A. Rusnac poartă, Poezia, în sine...

Deschide Cartea vieții și alte cărți mai sfinte,
Culege miera sfântă din stupul de cuvinte
În limba mamei tale citește rînd cu rînd,
Și-ai să privești cu alți ochi viața pe pămînt. . .

Cartea în viața mea masă rotundă

Ziua de 31 august, când sărbătorim Limba noastră cea română, are o semnificație dublă pentru noi basarabenii. În această zi și-a luat startul **Festivalul Național al Cărții și Lecturii**, care s-a desfășurat între 31 august-5 septembrie patronat de UNESCO prin Comisia națională a sa și organizat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în parteneriat cu Ministerul Educației al Republicii Moldova, primăria mun. Chișinău, Uniunea Scriitorilor din Moldova, Uniunea Editorilor din Republica Moldova, secțiile cultură din teritoriu. **Festivalul are ca scop să promoveze și să omagieze cartea, să dea o nouă dimensiune și valoare activităților dedicate cărții și lecturii, bibliotecii, bibliofiliei desfășurate în biblioteci, școli, în familii, în comunitate în general.** În cadrul mesei rotunde au fost spuse foarte multe cuvinte frumoase despre carte. „**Cînd citești o carte pe suport de hîrtie, simți fiecare filă cum trece pe degetele tale flămînde, cum acestea se joacă cu ea.**

Satisfacția că ai mai citit o foaie, o întorci și te apropii tot mai mult de deznodămînt e una de neasemuit”...

Cu un îndemn către toți cititorii au venit membrii cenaclului „Steaua de vineri” dnii Zagaievschi V., Grițco V., Vieru S., poetul A. Rusnac ș. a., care au zis așa „.... **Nu lăsați să dispară cartea, fiindcă este o plăcere de a merge la bibliotecă și a vedea cum geme de greutatea și numărul cărților. E o plăcere să-ți plimbi privirea peste această comoară dătătoare de înțelepciune”.**

De către lucrătorii BPR Drochia a fost organizată o vitrină de carte intitulată „Cartea-fereastră spre viitor”. Cu mult drag lucrătorii bibliotecii au vorbit despre rolul cărții, fondul de carte al BPR Drochia, despre cerințele cititorilor la ziua de azi. „....Cartea este trecutul nostru, este istoria noastră, este viitorul nostru. Citiți, citiți, citiți. Să fim mai cărturari”.

Cartea a rămas totuși instrumentul cel mai subtil de perfecționare a minții noastre.

Bâlciul olarilor

La 8 septembrie, curent, în satul Iurceni — vechi centru de olărit, s-a desfășurat ediția a XXV-a jubiliară a Expoziției-concurs Naționale „Bâlciul olarilor”, 2013, organizată de către Ministerul Culturii din Republica Moldova, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Uniunea Meșterilor Popolari din Republica Moldova, Secția cultură și turism Nisporeni și primăria comunei Iurceni.

Expoziția-concurs Națională „Bâlciul olarilor” are drept scop/obiective trecerea în revistă a creației meșterilor olari și desemnarea celor mai buni; stimularea activității creatorilor populari din domeniul olăritului; promovarea și valorificarea producției autentice, specifice zonelor reprezentate; renașterea meșteșugăritului în Republica Moldova.

La această ediție jubiliară, ne-a onorat cu prezența dna Monica Babuc, Ministru al Culturii din Republica Moldova, dl Serghei Boboc, șef Direcție politici culturale a Ministerului Culturii, dna Diana Dicusari, director general al Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, dl Adrian Triboi, președinte-interimar al Uniunii Meșterilor Popolari din Republica Moldova.

La Expoziția-concurs și-au prezentat o gamă largă de vase și obiecte utilitar-decorative 32 de meșteri ceramiști din cele mai reprezentative zone etnografice, atât din republică, cât și din România.

Juriul format din specialiști etnografi și reprezentanți ai instituțiilor organizatorice au apreciat la justa valoare lucrările meșterilor, în funcție de autenticitate, specific local, originalitate, măiestrie artistică, calitate tehnică și gradul lor de funcționalitate.

Învingătorilor li s-au acordat diplome și premii bănești din partea Ministerului Culturii al Republicii Moldova, Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Uniunii Meșterilor Popolari din Republica Moldova, Consiliului raional Nisporeni, primăriei comunei Iurceni. Astfel, s-au oferit în total 25 de premii, urmărindu-se în acest fel, marcarea ediției jubiliare.

Marele Premiu i-a revenit olarului nostru din satul Ciorești, Zaharia Triboi, Premiul „Ion Arseni” i-a fost oferit meșterului olar Vasile Gonciar din Hoginești, Călărași.

Locul I l-au împărțit meșterii olari Koșel Olga și Prividiuc Ivan din Chișinău. Locul II, deasemenea a fost împărțit de olarii Tutunaru Sergiu și Onuță Adrian (s. Mi-

rești, r. Hâncești) și Locul III l-au obținut meșterii ceramiști Parlui Vitalie, Stoica Alena din Chișinău și Cucuietu Iurie (Drochia).

În cadrul Expoziției-concurs au fost oferite două premii speciale: Premiul Consiliului raional Nisporeni, meșterului ceramist Panțiru Gheorghe (com. Iurceni) și Premiul primăriei Iurceni, meșterului olar Ticalenco Vera, deasemenea din Iurceni.

La ediția de anul acesta a bălciului, și-au expus bijuteriile din ceramică și meșterii olari veniți din România. E vorba de Petraru Laurențiu din Horezu și Dogaru Mihai din Lungești. Prezența dumnealor la sărbătoare face ca acest eveniment cultural să aibă impact internațional.

Pentru a transforma Expoziția-concurs într-o sărbătoare, au fost invitate să susțină un concert festiv formațiile artistice din raion: „Dor nisporenean”, Ansamblul de muzică și dans popular „Moștenitorii” (Casa raională de Cultură) „Tezaur” (com. Iurceni), precum și artiștii profesioniști din Chișinău: Zinaida Julea, Mariana Dobzeu și Vitalie Dani.

Suntem convinși de faptul că procesul de organizare și desfășurare a ediției jubiliare a Expoziției-concurs Naționale „Bălciul olarilor” din anul acesta, ne-a adus rezultatul scontat, deoarece, atât meșterii olari, cât și vizitatorii din raion și din alte localități ale țării, de peste hotarele acesteia, au rămas plăcut impresionați de programul manifestării.

Știm cu toții, că întotdeauna poate fi loc de mai bine, și ținând cont de acest principiu, vom depune toate eforturile pentru dăinuirea acestei tradiții, cu rădăcini adânci, în satul Iurceni – vatră veche de olari.

La mulți, mulți ani Bălciului olarilor!

ȚAMBAL

Țambalul – nume general; Țimbal, Țâmbal, Țimbală, Țimbulă, Țimbolă, Țimblon – nume locale [arm. – santur; belar. – цымбалы, цымбалкі, цынбалы, самбалошкі; ceh. – cimbál [tsimbà:l]; gr. – сантури [σαντούρι]; engl. – cimbalom, dulcimer; fr. – cymbalum, timpanon; germ. – Zymbel, Hackbrett; it. – zimbalo, salterio tedesco; let. – cimbāle; magh. – zimbal, zimbalom; pol. – cymbały, cymbalki; sârb. – цимбал; slov. – čembale; slvc. – cimbal; ucr. – цимбали] – este un instrument muzical tradițional cu coarde lovite.

dr. VICTOR GHILAȘ

Țambal mare (de concert)

Țambal mic (portabil)

Originea țambalului, conform unor surse, trebuie căutată în lumea persano-arabă. Strămoși lui sunt *psalteriumul* și *țitera*. Mergând dinspre estul Asiei, arabii îl aduc cu ei în Magreb. În secolul al VIII-lea, țambalul, mai exact strămoșul acestuia, tot prin intermediul arabilor, pătrunde în Europa, inițial în Andaluzia. Îl găsim înfățișat în peninsula Pirineică la 1184 pe una din frescele catedralei Santiago de Compostela, răspândindu-se ulterior în alte țări europene. Cea mai veche mărturie a prezenței țambalului în spațiul cultural românesc datează cu anul 1546 (în unul din registrele de evidență ale orașului Brașov este consemnată sosirea în această urbe a lui „Nicolae Dicul, om de casă a lui Mircea Ciobanul, pentru un țambal al tinerei voievode”). În această epocă, cordofonul, la care ne referim, pătrunde în castele, fiind unul din instrumentele muzicale favorite ale protipendadei. Numele țambalului îl menționează în versuri poezii, iar imaginea vizuală este redată de pictori.

Cu denumirea de „organ”, „canon sau canun”, „psalterium”, îl găsim consemnat în primele traduceri ale cărților bisericești de la noi, păstrate în manuscris: *Codicele Vornețean*, *Psaltirea Scheiană*, *Psaltirea românească* și *Cartea de învățătură* a diaconului Coresi.

La învestirea pe tronul Moldovei a lui Ștefan Lăcușă (1538), acesta primește „tobă și țambal”. De asemenea, țambalul este consemnat în notele de călătorie ale străinilor, care s-au aflat în trecere prin Moldova și Țara Românească – suedezul Clas Ralamb (1657), care atestă la curtea lui Con-

stantin Șerban interpretarea din „vioare, flaute, tobe, țimbal și alte instrumente”. Unele tipărituri vechi (1662), printre alte secvențe organologice, relevă nume de instrumentiști, printre care figurează „Solomon țâmbelarul, jăd/an/ de Ieș”. În *Psaltirea Sfântului proroc David* de mitropolitul Dosoftei (1673) îndemnul de închinare și slavă providenței reclamă „... glasuri nalte/de... organe tinse-n strune/ ... țimbale”.

Țambalul este zugrăvit în pictura murală bisericească - fresca bisericilor din Târgoviște (1694-1698), scena „Nunta din Cana Galileii”; zugrăveala psalmului 150 „Lăudați pre El în tâmpene și în horă” de pe pridvorul bisericilor bucureștene Negustori (1726) și Mântuleasa (1733), taraful lăutăresc; este desenat și/sau menționat în unele lucrări – romanul popular „Erotocrit” (1787); „Istoria Daciei transalpine ...” (1781) de Fr.J.Sulzer.

În secolul al XIX-lea, chiar dacă este menționat în diferite surse destul de des, țambalul este totuși rar utilizat în mediile culturale, în special în prima jumătate a acestui veac. Instrumentul este întâlnit în formațiile lăutărești din orașe. Revista germană „Allgemeine Muzikalsche Zeitung”, nr.46 și 47, publică, la Leipzig, un articol de esență culturală-artistică, în care este consemnată componența tarafului, având în garnitura sa „viori, un violoncel, un țambal și uneori fluierul Papageno (naiul – n.n.)”. Totuși, nu este exclus ca țambalul să fi circulat și în localitățile rurale tot în această perioadă, dacă nu cumva și mai înainte. Drept dovadă în acest sens sunt răspunsurile date la chestionarul lui

B.P.Hasdeu, care atestă prezența și funcționarea țambalului în Muntenia (jud. Buzău, Dâmbovița, Ialomița, Prahova), Dobrogea (jud. Tulcea) și Moldova (jud. Iași).

Țambalul se afla și în componența orchestrelor de muzică populară din Chișinău și Bălți (formațiile conduse de Iancu Perja, Costache Marin, Costache Parno (Pârnău), din Dubăsari (formația condusă de Gheorghe Murga) ș.a.

În formațiile instrumentale tradiționale, țambalul își face apariția, înlocuind un alt instrument vechi – cobza. Inițial, grupurile instrumentale utilizau tipul organologic portabil al țambalului, care avea cca. 20-25 de coruri de coarde. În urma îmbunătățirilor aduse de constructorul budapestan Josef V.Schunda, crește ambitusul instrumentului. Construcția actuală a țambalului (numit mare sau de concert) este prevăzută deja cu 35-36 de coruri de coarde, acționate cu două baghete din lemn (numite „ciocănele”, „ciocane”, „ciocănașe” sau „bețe”) cu capul învelit în bum-bac sau fetru, având un ambitus de aproximativ 4 octave.

Țambalul portabil se încadra perfect din toate punctele de vedere în componența formațiilor mici ambulante, lăutărești, de odinioară. În mediul rural de la noi, țambalul portabil s-a răspândit și a funcționat începând cu primele decenii ale secolului al XX-lea, menținându-se, mai ales, în localitățile din sudul republicii și în perioada postbelică. Odată cu stabilirea ansamblurilor instrumentale în localuri și cu lărgirea corpusului organofon (în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea), țambalul mic este înlocuit definitiv cu cel de concert care, în prezent, este practic nelipsit și indispensabil în componența orchestrelor lăutărești din orașe, mai apoi și în cele profesionale.

Tradițional, ca instrument lăutăresc, țambalul realizează în formațiile muzicale partida de acompaniament. Dar în ultimele decenii, datorită posibilităților sonore sporite pe care le oferă țambalul de concert și măiestriei interpretative avansate a instrumentiștilor, acest organofon este tot mai des solicitat pentru intervenții solistice. La ridicarea nivelului profesionist al țambalagiilor de la noi a contribuit și instituționalizarea țambalului în așezămintele de învățământ artistic din republică.

Instrumentul este readus în circuitul muzical odată cu începutul confecționării lui în cadrul Combinatului de producție al Ministerului Culturii și integrat treptat în formațiile profesionale și de amatori din republică. Mai mult, arta interpretării la țambal este studiată și însușită în școlile de muzică, în liceele și colegiile de muzică din Republica Moldova, precum și în cadrul facultății *Interpretare instrumentală* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. Artă interpretativă la țambal este promovată de profesioniști ai instrumentului precum au fost și/sau sunt Valeriu Cașcaval, Victor Copacinsci, Vasile Crăciun, Sergiu Crețu, Anatol Golomoz, Vladimir Sârbu,

Ion Surguci, Alexandru Șura ș.a. În construcția țambalului s-au manifestat specialiști precum V.Balercă, S.Blănari, F.Gârbu, T.Olărescu, P.Popov, Gh.Sinescu ș.a.

În ultimii ani se observă o tendință redusă de promovare a instrumentului în cultura națională: limitarea numărului de locuri pentru admitere în instituțiile de învățământ artistic, lichidarea Combinatului de producere a instrumentului, lipsa locurilor de muncă pentru angajarea specialiștilor în câmpul muncii ș.a. Încurajator însă este faptul că timbrul țambalului a solicitat și mai solicită încă interesul compozitorilor. Din muzica de esență populară, țambalul își face loc în lucrări de factură simfonică, în unele cazuri îndeplinind aceeași funcție de acompaniament ca în orchestrele sau ansamblurile de muzică populară. Astfel, B.Bartók îl introduce în partitura *Rapsodie nr. 1 pentru vioară și orchestră*, Z.Kodály – în *Háry János*, I.Stravinski – în partitura baletului *Renard*, *Ragtime pour 11 instruments* ș.a. În Republica Moldova, la crearea literaturii muzicale pentru țambal au contribuit compozitorii T.Chiriac (suita *Pe-un picior de plai* pentru nai, țambal, taragot și orchestră), B.Dubossarschi (*Suita pentru țambal și cvartetul de coarde*), Gh.Mustea (*Monodie pentru țambal solo*, *Pastorală pentru nai, caval și țambal*), V.Rotaru (*Improvizație pentru țambal solo*) ș.a.

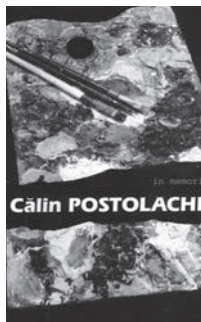
Referințe la literatură, discografie, materiale audio

1. Alexandru, Tiberiu. *Instrumentele muzicale ale poporului român*. București: ESPLA, 1956, p.97-104.
2. Bărbuceanu, Valeriu. *Dicționar de instrumente muzicale*. București: Teora, 1999, p.266.
3. Crăciun, Vasile, Sârbu Vladimir. *Metodă de țambal*. Chișinău: Literatura artistică, 1982.
4. Gâscă, Nicolae. *Tratat de teoria instrumentelor. Membranofone. Idiofone. Cordofone. Electrofone*. București: Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, 1998, p.107-109.
4. Vicol, Adrian. *Contribuții la cercetarea monografică a țambalului*. În: *Revista de Etnografie și Folclor*, 15 (1970), nr. 5, p.355-374.
5. Vizitiu, Ion. *Țambalul*. În: *Instrumentele muzicale populare moldovenești*. Chișinău: Literatura artistică, 1979, p.9-13.
6. Визитиу, Жан. *Цимбалы*. În: *Молдавские народные инструменты*. Кишинев: Литература артистикэ, 1985, p. 196-224.

Discografie:

Soliști la țambal pe discuri și CD-uri:
 Mihai Cangaș: 33 C04581-82 împreună cu alți interpreți;
 Vasile Crăciun: 33 C32-09767-68 împreună cu alt interpret;
 Sergiu Crețu: C30 21593 004 împreună cu interpreți la alte instrumente tradiționale;
 Anatol Golomoz: C30 21593 004 împreună cu interpreți la alte instrumente tradiționale;
 Valeriu Cașcaval: CD (13 piese);
 Sandu Șura: CD.

Frânt în toiul primăverii...

NATALIA VRABIE,
specialist principal în domeniul bibliotecii,
Secția Cultură și Turism Făleşti

Manifestările culturale organizate de către cele 53 de biblioteci publice din raionul Făleşti în cadrul **Festivalului Național al Cărții și Lecturii (31 august – 05 septembrie)** au avut menirea să dea o nouă dimensiune promovării valorilor locale: istoria localităților, diverse evenimente, tradiții și obiceiuri specifice, scoaterea din anonimat a unor personalități originare din comunitate, care s-au născut, au trăit și au activat aici, au scris și au înveșnicit pe pânze crâmpnee despre meleagul natal și oamenii săi harnici etc.

Ținutul făleştean a dat lumii nume notorii în diverse domenii. Ne mândrim cu medicii Deomid Gherman, academician în domeniul neurologiei și Mihail Corlăteanu, traumatolog, scriitorii Nicolae Rusu, Raisa Plăieșu, Iurie Donici, Zinaida Cenușă ș.a., artiștii plastici Lazăr Dubinovschi și Gheorghe Vrabie, interpreții Nicolae Ciubotaru, Nina Țurcan-Furtună, surorile Osoianu, Leonid Moșanu, Valeriu Cojocar, Nicu Miță, Ady, Nătălița Olaru, Anatol Vițu ș.a., actorii și cineaștii Iurie Negoită, Ala Menșicova, Pavel Bălan etc.

Recent, la 01 septembrie a.c., în incinta Bibliotecii publice raionale „M.Eminescu” din or. Făleşti, s-a desfășurat o întâlnire de suflet

cu scriitoarea Valentina Podrea și publicistul Ion Postolachi, ambii din localitatea Răuțel. La solicitările celor prezenți despre sursele inspirației sale Valentina Podrea, autoare a șapte volume de versuri, destinate în special copiilor, a relatat că totul ce o înconjoară îi sugerează ideea de a scrie: dacă îi este dor de mamă, scrie versuri despre mamă, dacă întâlnește pe stradă un câine fără stăpân, scrie despre animalele abandonate și neîngrigite de nimeni, dacă aude seara în amurg țărâitul unui greieraș, scrie despre frumusețea naturii. Dar cel

mai mult o preocupă copiii, dat fiind faptul că activează ca educatoare la grădinița „Ghiocel” din localitate deja peste 30 de ani, imediat după absolvirea Școlii pedagogice „B.Glavan” din or. Soroca. Așa au apărut volumele de versuri „Poezii pentru copii”, „Legende și ghicitori”, „Dragoste de mamă”, „Ileana Cosânzeana și surorile ei”, „Punguța fermecată”, „Poezii de suflet”, „De-aș putea...”. Nu are bani pentru editarea volumelor, dar o susține financiar soțul Vasile, mama sa, rudele apropiate, căci numai ei știu bine câtă muncă depune dna

Valentina pentru ca aceste versuri să fie așternute pe file de hârtie și cât de puternică îi este dorința să fie citite și de copiii din grădinițe, de colegii de breaslă, de consăteni.

Ion Postolachi, de profesie inginer-electrician, dar care mai apoi activează 23 de ani în serviciul de poliție cu grad special de colonel, este autorul a două volume de publicistică „**Frânt în toiul primăverii**” (Chișinău, 2009), scrise în memoria fiului său Călin Postolachi, decedat la o vârstă preatimpurie de 21 de ani în urma unui accident de automobil în iulie 1998. Este o ediție de memorie a unui tată rănit și îndurerat adânc sufletește de pierderea fiului, un tânăr foarte talentat, care ne-a dus faima pământului făleștean nu numai în toată Moldova, dar și peste hotarele ei. Cu câtă pasiune și dragoste le-a povestit celor prezenți Ion Postolachi despre fecior: că a fost un copil disciplinat și sânguincios la școală, la Liceul Republican de Arte Plastice „Igor Vieru” din Chișinău (1995), la Academia de Arte Vizuale „Ioan Andreescu” din Cluj Napoca, România între anii 1995-1998. Părunții au contribuit mult la formarea orizontului spiritual al copiilor Călin, Dumitru și Doina, le-a cultivat dragostea față de frumos, literatură, artă plastică, muzică, teatru, căci astăzi fiul Dumitru este muzician și interpret, iar Doina este autoarea unor volume de versuri „Lumina de peste nopțile mele”(2012), „Poeme cu moli”(2011) ș.a. Tânărul Călin în tot ce făcea depunea foarte multă muncă, efort, dar și suflet, astfel lăsându-ne o serie

impunătoare de lucrări înmănunchiate într-un album editat în memoria fiului de către maimă-sa Veronica Postolachi, care a stat lângă patul suferințelor fiului toate 96 de zile cât acesta s-a aflat în comă după accident. Cei prezenți la întâlnire au avut posibilitatea să vizioneze publicația intitulată „Călin Postolache: Catalog de grafică, pictură, desing vestimentar”, ediție ce include un număr mare de reproduceri după tablourile vestiților pictori A. Kiseliiov, V. Perov, I. Kramskoi, N. Grigorescu ș.a., schițe, crochiuri, desene cu diversă tematică - toate destul de convingător vorbindu-ne despre harul lui artistic extraordinar pentru un tânăr de o vârstă atât de fragedă.

După calvarul suferințelor morale în urma a mai multor procese de judecată pentru pedepsirea celui care stătea beat la volanul automobilului în seara producerii accidentului, pentru ași alina cât de cât trauma psihologică în urma decesului fiului, părinții tânărului Călin au depus eforturi mari de a-i înveșnici memoria: au colectat toate lucrările fiului, pentru ca la 21 octombrie 1998, în ziua lui de naștere în galeria Bibliotecii „Onisifor Ghibu” din Chișinău să fie organizată (post-mortem) prima expoziție personală a artistului plastician Călin Postolachi, ca mai apoi în ianuarie 1999 Călin Postolachi să devină membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova (post-mortem), biletul pe numele lui Călin Postolachi, care confirmă acest fapt fiindu-i înmănat mamei artistului. Deasemenea, la 21 oc-

tombrie 1999, în memoria lui Călin Postolachi se organizează la Chișinău prima ediție a Expoziției-Concurs a Tinerilor Talente cu participarea artiștilor plastici din Moldova, România, Ucraina cu înmânarea Premiului Mare „Călin Postolachi”, este înregistrat Centrul Cultural „Călin Postolachi”, care activează în cadrul Bibliotecii publice „Onisifor Ghibu” din Chișinău, condus de către mama regretatului artist, doctor în filologie Veronica Postolachi. În 2003, la cinci ani după trecerea în neființă a lui Călin, în baza deciziei Consiliului Municipal Chișinău, pe fațada casei în care a trăit tânărul poet și artist plastician a fost montată și dezvelită Placa Comemorativă „Călin Postolachi”, iar la moment sânt în stadiu de proiect actele necesare de inaugurare a Fundației Culturale la Fălești și de deschidere a Casei Memoriale „Călin Postolachi” la Răuțel, în satul de baștină.

Despre toate acestea a povestit la acea întâlnire Ion Postolachi, iar cei din sală – profesori, elevi, bibliotecari și alți cititori fideli ai Bibliotecii l-au ascultat cu răsuflarea întretăiată. A povestit cu atâta tristețe în ochi, dar și cu atâta mândrie, că a crescut și a educat împreună cu soția copii talentați și destoinici de baștina în care s-au născut, de oamenii care i-au înconjurat.

Parafrazând spusele lui Nicolae Dabija, vreau să cred că cei care au fost prezenți la activate au concluzionat următoarele: „Nasc și la Fălești... personalități”.

CRICOVA —

oraș cu obiceiuri și tradiții frumoase.

ANGELA OLĂRESCU,
Biblioteca Publică Cricova.

Cricovei i-a revenit rolul de a fi printre primele localități care-și sărbătorește Hramul după Sfintele Paști – *Sfântul Ierarh Nicolae*, eveniment organizat sub patronatul primăriei în scuarul Casei de cultură, la care au participat oaspeți din România și Ucraina: primarul or. Târgu Ocna, jud. Bacău, Ștefan Șilochi și toți consilierii locali; viceprimarul or. Cotnari - Constantin Mălăuși, urmat de 2 consilieri; primarul or. Bușteni dl Emanuel Savin urmat de un consilier; primarul or. Avangard din Ucraina - Serghei Hrustovschi urmat de 3 consilieri, Ghenadie Dumanschi, consilier mun. Chișinău și dl Ion Pleșca, primar de Ciorescu. Oaspeții au fost întâmpinați cu pâine și sare, zâmbete și totodată realizând schimb de cadouri, apoi primarii de Cricova, R. Moldova și de Bușteni, România au semnat un Act de Parteneriat și Colaborare. Relația de parteneriat și colaborare dintre or. Cricova, mun. Chișinău, or. Târgu Ocna, jud. Bacău, România și or. Avangard, Ucraina este într-o continuă dezvoltare, oferindu-ne mai multe posibilități, în plan cultural și economic, fiind implicați în proiecte comune de dezvoltare comunitară.

Startul sărbătorii a fost oficializat prin felicitări din partea oaspeților și a organizatorilor. Dl Valentin Guțan, primar de Cricova a felicitat cu multă inspirație locuitorii și oaspeții Cricovei și a oferit **Diplome de merit** instituțiilor din teritoriu **pentru performanțe în activitate și participare activă în viața socio-culturală a localității**. Cu diplomă de acest gen a fost menționată și Biblioteca Publică Cricova. Între timp, oaspeții din or. Avangard au vizitat biblioteca noastră fiind surprinși și curioși de calitatea serviciilor instituției cerându-ne permisiunea de a implementării unele idei din activitatea bibliotecii noastre în activitatea bibliotecii din orașul lor.

Sărbătoarea a încununat expoziții, unde fiecare instituție a prezentat lucrări create manual: pictură, port popular moldovenesc, bucătărie națională, dar și muzică și concert – toate au fost vizionate de publicul cricovean și oaspeții sărbătorii.

Copiii talentații și profesorii Școlii de Arte, micuții de la Grădinița nr.33, elevii LT „A.Mateevici” și a Gimnaziul nr.77 din localitate, Orchestra de muzică populară *Hora Moldovei* împreună

cu Ansamblul de dansuri populare *Veselia*, Formația de muzică ușoară *Las Vegas*, *surorilor Osoianu* și Fanfara militară au oferit clipe de revelații plăcute publicului spectator.

Lansarea cărții *Vreau o floare să fiu* de Ludmila Vârlan-Turcu ne-a adus o satisfacție plăcută, promovând poezii închinete femeilor plecate peste hotare și îndurerate sufletește de dor de copii, soț, părinți, frate, soră fiind cu sufletul și inima mereu alături de cei rămași acasă. Autoarea mistuită de nostalgie recurge la unicul temei cu sens emblematic - Dragostea. Tot din dragoste, dna Ludmila Vârlan-Turcu a donat o carte cu autograf pentru cititori Bibliotecii Publice Cricova motivând acest măreț fapt prin superlativul – **voi sunteți acei care zilnic vă aflați în slujba sufletului omului**.

Iar la ora 22.00 a avut loc splendidul foc de artificii, apoi oaspeții și băștinașii sau contopit în hore unindu-și gândurile, emoțiile și aspirațiile într-un tot întreg – Tradiția Populară a Neamului.

Tinere talente din or. Cricova

SVETLANA DOMBROVA,

Director interimar, Școala de Arte Cricova, grad didactic II

În perioada 15-19 iunie 2013, elevii și profesorii Școlii de Arte din or. Cricova au participat la **ediția a XIV-a a Festivalului Internațional „Солнце, радость, красота”** în or. Nessebr - Bulgaria, care a întrunit soli din 9 țări: Republica Moldova, Rusia, Ucraina, Belarus, Kazahstan, Georgia, Finlanda, Polonia și țara gazdă - Bulgaria, 4500 de copii.

În ziua deschiderii festivalului, locuitorii și oaspeții pitorescului oraș

Nessebr au fost încântați de frumoasa defilare solemnă a participanților, au simțit o energie emoțională, o pulsație. Fermecătoare a fost și atmosfera din oraș, copiii împreună cu profesorii au colindat localitatea în lung și-n lat, peste tot răsuna muzica, se cânta și se dansa.

Concertul de sărbătoare – starul Festivalului s-a desfășurat concomitent pe două scene.

Evoluarea noastră în cadrul aces-

tui prestigios festival a devenit deja una tradițională. Fiind la cea de-a treia participare, elevii Școlii de Arte din orașul nostru au evoluat la competițiile „canto” și „pian”, cu copii de diverse categorii de vârstă. Combinând cu succes evoluarea în cadrul concursurilor și odihna, copii de la Cricova s-au simțit bine și onorați din

plin. Munca copiilor și a profesorilor depusă pe parcursul anilor de studii a dat roade îmbelșugate.

Am revenit la baștină învredniciți de diplome și trofee – dovadă că copiii noștri sunt talentați, muncitori și că procesul de învățământ din școala noastră, pe an ce trece se încununază de succese bine meritate.

Exemplu de invidiat ne sunt elevii profesoarei Svetlana Dombrova - duetul Eva Ciuganschi și Adelina Carp, care la competiția „canto” au ocupat locul I. Tot la această competiție, Cristina Rotari s-a învrednicit cu locul III fiind dăscălită

de profesoara Olga Guțu, iar Nicoleta Ciubeica - eleva profesoarei Natalia Brătescu a obținut mențiune.

Fiind umăr la umăr cu elevii, în concurs au participat și profesorii cricoveni. Domnul Ion Dumitrașcu, profesor de pian în instituția noastră, al doilea an revine în patrie cu medalie și locul I, iar doamna Olga Guțu, profesoară de canto, cu vocea ei superbă și felul de a simți muzica a vrăjit prestigiosul juriu și a cucerit inimile spectatorilor - locul I și trofeul la competiția „canto academic”.

Și pe această cale mulțumim mult țării gazdă, pentru că am fost selectați să participăm la acest Festival și nu în ultimul rând, Consiliului orașenesc Cricova, care au contribuit substanțial ca participarea noastră să fie posibilă.

Râșcani

OLGA CHITIC,

membra ans. „Moștenitorii”, elevă în cl. IX. Gimnaziul „Gh. Râșcanu”, or. Râșcani

PATRIA SUNT EU...

ești tu, e tot ceea ce iubum, tot ceea ce visăm, tot ceea ce vom lăsa în urma noastră descendenților, care îi vor spune țării pe nume cu drag și mândrie!

În Moldova m-am născut, i-am bucurat pe părinții mei cu primele mele cuvinte și cu primii mei pași. Aici, împreună cu păsările care își interpretează simfoniile vieții, zboară și sufletul meu, iradiind tinerețe și iubire. Aici, sunt rădăcinile străbunilor noștri, care ne-au transmis tezaurul neamului moldovenesc, pentru ca noi, generațiile viitorului, să le înmănăm cu grijă urmașilor noștri.

Timp de 22 de ani ne bucurăm de independența poporului nostru. Această zi remarcabilă este sărbătorită în continuare de întreaga țară. Nu trec cu vederea acest eveniment nici locuitorii orașului Râșcani, care în fiecare an, de 27 august se adună în centrul orașului să sărbătorească cu voie bună și veselie, împreună mic și mare. La această serbare, falnicul tricolor, simbolul suveranității noastre,

glorios din tronul său de la înălțime își privește poporul, savurează dansurile și cântecele ce sunt interpretate cu multă dragoste.

Noi, membrii ansamblului de dansuri populare, „Moștenitorii” din or. Râșcani, nu lipsim niciodată de la această măreață sărbătoare, căci inimile noastre bat în unison cu cântecul popular moldovenesc la audierea căruia, picioarele nu pot sta pe loc. Suntem

mândri de țara noastră, de poporul și de meleagurile țării noastre, iar această mândrie noi o demonstrăm prin portul național pe care îl cinștim atât acasă, la baștină cât și peste hotare.

Pentru noi, Moștenitorii”, țara este aripa mamei care ne ocrotește și care ne încălzește, de aceea noi dansăm în numele țării noastre, în numele Moldovei!

La mulți ani, Moldova dragă!

2013.08.27 09:08

Festivalul Național al Cărții și Lecturii

la cea de-a III-a ediție

În perioada 31 august - 5 septembrie 2013, deja a treia oară, sub egida Secției raionale Cultură Râșcani se desfășoară **Festivalul Național al Cărții și Lecturii**, organizat sub patronajul Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO și a Primei Doamne a Țării - Margareta Timofti.

Festivalul are menirea să dea o nouă dimensiune și valoare activităților de promovare a cărții și lecturii: prin implicarea factorilor de decizie politică și financiară, organelor administrative locale, bibliotecarilor, scriitorilor, editorilor, profesioniștilor din domenii adiacente, cercurilor largi de utilizatori, etc.

Secția raională Cultură Râșcani în conlucrare cu APL a luat decizia ca ediția a III-a a Festivalului să se desfășoare la baștina marelui scriitor Spiridon Vangheli – s. Grinăuți și Domnia Sa să fie oaspete de onoare a acestei activități. Dar, cu părere de rău, starea sănătății nu a permis ca scriitorul să se deplăseze spre casa părintească. Participanților s-au transmis salutări din partea scriitorului, prin intermediul discursului președintelui raionului Râșcani, dl Ion Parea.

În programul Festivalului a fost inclus:

Recital de poezie dedicat cărții, sărbătorii „Limba Noastră”, scriitorilor băștinași;

Spectacol literar „Hai cu toții de mână, sub căciula lui Guguță”, vernisarea expoziției Spiridon Vangheli – un scriitor de-o seamă cu copiii;

Expoziția meșterilor populari „**Ce pot face mîini dibace**”

Expoziția desenelor inspirate din opera scriitorului Spiridon Vangheli.

Concert susținut de interpreta **Victoria Lungu**, originară din s. Grinăuți.

FNCL a demarat cu recitalul de poezie dedicat Sărbătorii Naționale „Limba Noastră”, care a fost deschisă de către președintele raionului dl Ion Parea. Au răsunat cântecele „Pentru Ea”, interpretate de Felicia Bojii și Francesca Cucuruzneac; „Dorul Basarabiei” – Eugen Rusu; „Satul meu”, „Dumă în Moldova” – Sanda Antonovici.

Au urmat momente poetice. Elevii gimnaziului Irina Gorbani, Frecăuțan Mihaela, Curcă Dana, Petru Plămădeală au recitat Legenda satului Grinăuți și din creația clasicilor despre limbă, plai și neam.

Cu un purpuriu de melodii a venit în fața publicului formația folclorică „Datina” de la căminul cultural,

conducător artistic Ghenadie Antonovici.

Cea de treia ediție a FNCL a fost inaugurată de patronul Festivalului dna Emilia Garbuz, șef al Secției Cultură. Anul 2013 a fost declarat – Anul Spiridon Vangheli, pentru contribuția scriitorului la educația tinerei generații și la dezvoltarea literaturii naționale și universale.

Cu mesaj de felicitare, donație semnificativă bibliotecii publice a operelor marelui scriitor și decizia consiliului local de a oferi titlul de cetățean emerit al satului scriitorului Spiridon Vangheli, în fața publicului a venit gazda festivalului primarul de Grinăuți dna Aliona Frecăuțan. În acest context moderatorii FNCL Svetlana Plămădeală, șefa bibliotecii publice din s. Grinăuți și Dumitru Vangheli au subliniat că satul lor natal a dat Republicii Moldova așa personalități marcante ca: Marcu Valuța – profesor notoriu, Vitalia Pavlicenco – doctor în filologie, Victor Van-

gheli – doctor habilitat în medicină, Ion Vangheli – doctor în filozofie, Gheorghe Perju – directorul Colegiului de muzică „Ștefan Neagă”, doctor în pedagogie, Simion Plămădeală, scriitor, etc.

Cu un recital de poezii dedicat Măriei Sa – Cartea au venit în fața publicului utilizatorii activi ai bibliotecii publice s. Grinăuți: Liscenco Valeria, Gorbani Irina, Curcă Dana, Plămădeală Petru, care au fost menționați ca cei mai buni cititori în nominația concursului „Cel mai activ cititor”. S-a bucurat publicul și de melodiile frumoase despre carte în interpretarea Francescăi Cucuruzneac și a San-dei Antonovici.

Cu adevărată bucurie ne-au împlut sufletul copilașii de la grădiniță „Guguță”, îndrumați de educatoarea Valentina Lungu, care au participat la desfășurarea spectacolului literar „Hai cu toții de mână”, sub căciula lui Guguță”. Acest moment inedit al Festivalului a produs sentimente de satisfacție sufletească atât copiilor, cât și celor maturi. Cu ajutorul cărților lui Spiridon Vangheli copiii fac primii pași spre lectură. Se întâmplă minunea pătrunderii în împărăția vrăjită a

cărții. Talentul lui Spiridon Vangheli se inspiră dintr-o mare dragoste și înțelegere față de sufletul copilului de orice vârstă. Toți participanții au dorit multă sănătate, ani frumoși și rodnici în continuare Maistrului Emerit al Artei, Scriitorului Poporului din Republica Moldova – Spiridon Vangheli.

A fost improvizată căciula lui Guguță, atât de frumoasă și de încăpătoare că orice spectator dorea să între în ea și să-și amintească de anii de copilărie.

Deja a devenit o tradiție că la fiecare ediție a festivalului să promovăm creația scriitorilor baștinași ai raionului, care ne-au lăsat ca moștenire un tezaur bogat. Proza și poezia lor ne-au încântat copilăria și ne-au rămas în suflet pentru întreaga viață. Publicului a fost prezentat un recital de poezii și fragmente din creația scriitorilor raionului Râșcani - Liviu Damian, Aurel Scobioală, Anatol Ciocanu, Victor Dumbrăveanu, Eugen Coșeriu, Vlad Zbârciog, Marcela Benea însuși de baștinași a scriitorilor – Cristina Sacaliuc, Brânză Victoria, Potângi Marcela, Stici Vlada, Macsimciuc Marina, Coteașă Marce-

la, Guznac Anghelina, Dumbrăveanu Iulian.

Întreagă comunitate s-a bucurat enorm, când a fost dat citirii ordinul semnat de șeful Direcției de învățământ Râșcani Viorel Dandara prin care gimnaziului Grinăuți i s-a conferit numele – Spiridon Vangheli.

Ansamblul de dansuri populare „Ghiocel” de la Casa de Cultură, s. Corlăteni, conducător Claudia Valah, deținătorii multiplelor premii la festivaluri naționale au înfrumusețat sărbătoarea și s-au bucurat de succes deosebit din partea spectatorilor.

La finele activității interpreta Victoria Lungu a adus consătenilor săi prin intermediul melodiilor cunoscute de dor și dragoste de acest meleag.

Prin acest eveniment cultural am avut ca scop să atenționăm pe toți, de la mic la mare, să promovăm lectura, să-l recitim pe Spiridon Vangheli, să nu uităm de creația oamenilor distinși al raionului nostru. Căci cărțile lor sunt o fereastră deschisă spre frumos și pot transforma lectura într-o pasiune minunată.

Sperăm că FNCL și în continuare v-a păstra frumoasa tradiție de a promova eficient activitatea bibliotecilor și bibliotecarilor, serviciilor și evenimentelor pentru a atrage noi utilizatori.

Cântă o toamnă aproape

ÎN NOAPTE...

În noapte,
obosite lumini licăresc sus pe boltă,
posibil discută ceva între ele la mari depărtări
sau poate șoptesc needitate încă catrene,
sau chiar se sărută în văzul astral...
În noapte,
probabil sunt orb
și multe-amănunte nici nu le percep,
o fi nălucire, că-n scena stelară apar ființe de
seamă ale lumii de ieri:
Afrodita, Venus, Venera... le admir frumuse-
țea eternă,
dar gându-mi aleargă spre Tine – FINEȚE.
Aleargă,
în noapte, când balul beznelor cuprinde fiin-
ța-mi stingheră,
când culisele ochilor tăi nu mai rămân răsă-
țate,
când privirile tale non vita nu mai cutreieră
balul monocolor și mut,
când gândul tău...
În noapte,
prin culoarele sumbre eu rătăcesc dus de
gându-mi,
dar mă regăsesc lângă Tine;
Tu dormi.
Îți sărut grijuliu somnu-ți firav, închisele-ți
pleoape,
sânii de vis
și ceea ce ai Tu ascuns eu sărut,
și...
În noapte,
te las, FRUMUSEȚE, să dormi adormită.
Dormi.
Somn ușor îți șoptesc.
Dormi.
Măine îmi vei mărturisi cum ai găzduit ăst
spectacol în noapte.

AȘA CRIN...

Când în cale te zărisem
Risipit mă regăsisem.
Iată, idol ce făcuseși:
Subminându-mă-mi plăcuseși,
Tandă-n mers, nemărginită,
Inefabil fuși zidită;
N-am ascuns, mărturisisem:
Așa Crin nu mai iubisem!

GHEORGHE NICOLAESCU

CE-S EU?

Ce-s eu în freamăt singuratic?
Un vals abrupt, un pur nimic,
Un rar sonet în grai tomnatic
Cântat leger de-un greier mic.
Ce-s eu când muza rătăcește?
Un amărât, un nedormit,
Ba chiar un vifor ce mocnește
Într-un noian nepomenit.
Ce-s eu când Tu ești lângă mine?
Un nufăr zvelt, un trandafir,
Te iau la brațul meu pe tine,
Ca să te cânt, romantic fir.

EȘTI DULCE

Ești dulce în toate
Ca fructul cel copt,
Și poftă mi-e-acuma
Să fac un compot.
Și-o rară gustare
Țesută acum
Din șoptele tale
La micul dejun.
Se pare că totu-i pe masă făcut,
La pofta sortită
De Dulcele fruct.

REFRENE CLĂDITE PE ULTIMA COBZĂ

Cad frunze-n catrenele toamnei
Și pensula-i încă muiată-n amurgul aton,
Refrene clădite pe ultima cobză
Se-nvârt despletite în valsul-baston.
Cad frunze în verbul de-aseară
Șoptit unui aisberg polar,
Troiene mă nasc pe o plapumă oarbă
Când toți pinguinii adorm în glosar.

ÎN POALA SETOSULUI VAD

Versată, cu mers de colind,
răstoarnă tăceri într-o oază ascunsă,
probabil e-un ferm algoritm
țesut din pletoase silabe de-un verb nerostit.
Să fie-o cometa din bolți
cu paloș ornat, într-un frac de sonată?...
E-un viscol candid și sublim
pornit din strâmtoarea croită-n „castel cu
oblon”.
Nu-i nimeni pe-acest bulevard
să-ntindă privirea spre astrul ce ninge
în poala setosului vad,
demult dăltuit într-un secol lipsit de răgaz.
E-un singur și biet spectator
rămas trist pe rampa strivită-n neștire
și-admiră cum iureșul dor
clădește mănos un colind dintr-un verb
nerostit.

Maria Scoarță,
specialist principal,
Serviciul raional Cultură Briceni.

Cu dor și drag de Muzică

În luna lui cireșar, un om al nemâniei, un om asemeni unui copac viguros, care și-a implantat adânc rădăcinile în Cultura și Arta Națională, și-a marcat onorabilul jubileu de 80 de ani din ziua nașterii. Este vorba de Ștefan Crigănuță, rapper, muzicant, interpret, pedagog, care până-n prezent trudește pe ogorul pedagogiei la Școala de muzică din orașul Briceni.

Scurtă cronică:

Peste 60 ani de activitate rodnică, dintre care – 55 ani consacrați culturii, 50 de experiență pedagogică, 40 – de la căsătorie, 30 – de când locuiește în orașul Briceni, 20 – de când muncește la Școala de muzică, 80 – de la naștere. Veteran al muncii, deținător al titlului onorific „Om Emerit al Republicii Moldova”, de 2 ori premiant al Concursului republican al cântecului popular „Tamara Ceban”, de nenumărate ori laureat al Concursului republican de romanțe „Crizantema de argint”. *La capitolul familie:* 2 fiice – Angela și Veronica, un fecior – Robert și o dulce nepoțică pe nume Irina.

Rădăcinile i se trag din satul Tărășăuți, r. Noua Suliță, reg. Cernăuți, Ucraina. Însă ele au dat rod mare în Moldova. Oriunde ar fi muncit: director al Colegiului Național de Muzică „Ștefan Neaga”, director al teatrului dramatic „Vasile Alecsandri” din or. Bălți, director artistic al CNCP din Chișinău, profesor la Școala de muzică Briceni, a lăsat urme adânci, roadele mănoase s-au copt și au dat Culturii și Artei Naționale, pedagogiei – discipoli buni, talentați, care astăzi trudesesc cu zel înmulțind și va-

lorificând tezaurul nostru. La serata omagială organizată de către Serviciul Cultură al Consiliului raional Briceni s-au adunat colegi de breaslă, discipoli, admiratori, oaspeți de onoare, care apreciază munca neobositului maestru Ștefan Crigănuță, acel care este nu numai un om bun, respectabil, deosebit, dar și un îndrumător al tineretului, un pedagog minunat, un om pentru care muzica înseamnă tot: muncă, satisfacție, dragoste, jertfire, cinste. Am asistat la un spectacol de zile mari, care a decurs în incinta Centrului de Cultură „Casa Cărții”. A domnit o atmosferă caldă și emoțională.

Maestrul a fost felicitat chiar de către doamna Monica Babuc, Ministrul Culturii al Republicii Moldova (telefonic). Iar domnii Efimia Bandalac, președintele raionului Briceni, Mihail Gnatiuc, primar de Briceni, Ilie Zagoriciuc, șef serviciu Cultură, Victor Gorea, ex șeful Secției raionale Cultură, Simion Banciu, director al Școlii de muzică și mulți alții, i-au urat dlui Ștefan Crigănuță ani mulți și sănătate, succese frumoase pe tărâmul culturii; i-au mulțumit pentru tot.

Serata a fost împânzită de surprize plăcute. Anton Roșu, student la Colegiul Național de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău, Elena Nistoreanu, solistă a Teatrului de Operă și Balet, Chișinău, Augustina Mânzatu, absolventă a Liceului „Grigore Vieru” din Briceni, Sergiu Cemârtan, elev al școlii de muzică din localitate, Veronica Căpățină, pedagog al liceului teoretic Trebisăuți – toți foști discipoli, au dăruit scumpului profesor melodii izvorâte din suflet, odată cu urările de bine și cuvintele pline de recunoștință.

Din or. Bălți a sosit Andreea Braga, o fetiță talentată care deține Premiul „Vafa” - Cel mai talentat copil din Europa, Premiul Mare la Con-

cursul „Colibri” din Hoolivyd, locul II la Concursul „Eurovizion junior” – 2012 și alte succese. A fost o nostalgie și o amintire frumoasă după anii de activitate din or. Bălți, de care îl leagă amintiri frumoase. Colegii Dumnealui Angela Lavric, Silvia Marciuc, Margareta Pascaru, profesoare de asemenea i-au dăruit romanțe – genul preferat, în temei, de dl Crigănuță, care nu s-a abținut și ne-a interpretat cu dor și dragoste romanțele „Floarea iubirii”, „La umbra nucului bătrân” ș.a.

Cu recitaluri frumoase de versuri proprii – niște dedicații deosebite, au venit doamnele Nina Dumitraș și Maria Rencheci, cunoscute poetese din r. Briceni. Foști membri ai formației folclorice „Cununa dorului”, condusă ani buni de dl Crigănuță de asemenea au venit cu drag la scumpul lor pedagog, îndrumător și prieten. Este vorba de Mihai Lucia și Lenuța Nistoreanu, Maria Burea, care i-au interpretat piesa „Săraca inima me”. Astăzi maestrul își amintește cu plăcere de anii de studenție la fostul Institu de Stat al Artelor din Chișinău, catedra dirijat coral, unde a studiat cu minuțiozitate arta muzicii. Cu răsufierea întretăiată ne poate vorbi ore întregi despre corul din 250 persoane înființat în s. Ghecii Noi, care a evoluat pe diferite scene din capitală. De asemenea despre corul polițiștilor de la Secția afacerilor interne din or. Bălți și Briceni, corurile organizate în s. Larga, Caracușenii Vechi, or. Briceni.

La o vârstă mai înaintată și-a încercat puterile în compoziție. La una din edițiile Festivalului republican „Tamara Ceban” a compus muzică pe versurile bricenenilor Victor Ladaniuc, Mihai Nistoreanu, piesele fiind interpretate de însuși Ștefan Crigănuță. Astăzi le cântă unii din foștii discipoli – Lenuța Nistoreanu, Ludmila

Roșculeț... Iar micuța Nona Sărăcuță, care este abea la începutul carierei sale muzicale, savurează cu drag din înțelepciunea scumpului dascăl, ascultându-i sfaturile prețioase.

S-ar părea, că la chitară este ușor de cântat. Însă asistând la orele din clasa chitară susținute în cadrul Școlii de muzică Briceni unde muncește astăzi acest pedagog, te convingi, că pentru a însuși acest instrument cu coarde, trebuie de depus o muncă colosală. Mai este nevoie de răbdare și insistență atât din partea elevului, cât și a pedagogului.

- Ca să obții ceva trebuie în pri-

mul rând să muncești și să iubești ceea ce faci. Celelalte vin treptat. Desigur, contează talentul, care are cel mai mare rol. Mă bucur pentru copiii mei, cărora le-am ajutat cât de puțin, care astăzi au ajuns acolo, unde trebuie. Este vorba de Adrian Nistoreanu și Dorel Druțac, vioriști de forță în Orchestra de muzică populară „Lăutarii” condusă de neobositul Nicolae Botgros, de Lenuța Nistoreanu și Ludmila Roșculeț, interprete bune, cu voci deosebite. Sper și cred, că Anton Roșu neapărat va cuceri tainele muzicii și va deveni în viitor un profesionist și un artist

adevărat. Îmi pare rău că timpul zboară prea repede, iar eu ... îmbătrânesc...

Așa este acest om respectabil: cu-minte, înțelept, nostalgic, emoțional, dar hotărât, insistent, talentat, pe care îl iubim cu toții. Căci îl avem mereu în preajmă și sfaturile Dumnealui ne sânt de folos întotdeauna.

Atât doar i-am dori: multă, multă sănătate de care are nevoie.

**La mulți ani și toți buni,
dragă maestre
Ștefan Crigănuță!**

Ziua Daciei

Așa ceva la Găuzeni n-a mai fost...

SERGIU CUMATRENCO,
jurnalist, or. Șoldănești

Pesimismul și indispoziția oamenilor de la începutul sărbătorii (la ora 10.30 încă ploua cu găleata, cum se zice) s-au transformat spre sfârșit (orele 18.00-19.00) într-o

adevărată veselie de zile mari. Tot mai des auzai vorbe spuse de oaspeți și de localnici că... „așa sărbătoare Găuzenii n-au mai văzut”. Într-adevăr, deși ploua, parada colectivelor participante a avut loc. După bravii călăreți (flăcăii din Găuzeni) urmau reprezen-

tanții Federației de Luptă Națională „Voievod” din or. Chișinău, fanfara „Dumbrava” (Șoldănești) și unul după altul, colectivele folclorice, de dans popular, fanfare, orchestre de muzică populară din raionul nostru, dar și din raioanele vecine: Soroca, Telenești, Rezina, Orhei. Ajunși la scena din centrul satului, în fața numeroșilor spectatori, consilierilor locali, conducerii primăriei și a raionului, colectivele, rând pe rând, prezentau cartea de vizită, apoi s-au încins cu toții în tradiționalul dans al dacilor „Perinița”. Femei, fete tinere, flăcăi, bărbați cu băsmăluțe în mâini, se invitau unii pe alții în centrul marelui cerc al periniței, îndeplinind cu

plăcere obiceiurile dansului.

Între timp s-a ogoit ploaia, ba chiar mai spre seară a apărut și soarele, fiindcă au meritat găuzenii o așa milă din partea lui Dumnezeu. Au fost organizate toate pe cinste. Consilierii locali au alocat din bugetul primăriei pentru sărbătoare 40 de mii de lei, s-au străduit colectivele pedagogice a gimnaziului și grădiniței, unitățile comerciale, sponsorii, bucătarii, toți au contribuit după puteri la buna desfășurare a sărbătorii.

Dar să ne întoarcem la scenă. Primarul de Găuzeni, Gheorghe Iancu, i-a felicitat călduros pe oaspeți, consăteni, participanți cu ocazia frumoasei sărbători. Vorbind despre semnificația acestei sărbători (de altfel marcată doar în raionul Șoldănești), despre tradițiile frumoase ale strămoșilor noștri (23 septembrie - Ziua încoronării regilor Daci) și cu cuvânt de felicitare a venit președintele raionului, Alexandru Relișchi. Cu cuvinte calde de mulțumire și încurajare pentru gazde și cu urări de succes participanților a venit Lora Grosu, șef-adjunct al Oficiului teritorial Orhei al Cancelariei de Stat a Republicii Moldova.

Colectivele se perindau în scenă unul după altul, fiind susținute de spectatori, aceștia fie îngânând me-

lodiile împreună cu interpreții, fie mișcându-se ritmic, ba chiar, deseori, avântându-se în iureșul dansului. După evoluarea bravilor bărbați ai Federației de Luptă Națională „Voievod”, care a trezit un viu interes (mai ales copiilor), pe terenul sportiv, improvizat în preajma scenei, au demarat competițiile sportive. „Arcașii lui Ștefan”, așa au fost botezați participanții tirului cu arcul, care au întins arcul după plac, antrenându-se apoi în cadrul competiției, învingător devenind Victor Guma. La aruncarea buzduganului au participat 45 de sportivi, dar a învins Vadim Gârlea. Ceva nemaipomenit au fost competițiile la cărarea buștenilor (2 a câte 30 kg) la distanță. Învingători - Belibov Eugen, Vlad Cernei și Igor Rusu... La trântă era dificil să privești ce se întâmplă pe covor. Aici - mulți participanți și foarte mulți spectatori. Urmau și alte probe sportive interesante, iar în scenă, președintele raionului, șeful secției Cultură, Tineret și Sport, primarul de Găuzeni, înmănuau trofeele - Diplome de participare, premii bănești și suvenirul-simbol al sărbătorii. După tradiție (care vine de la primăria Rogojeni) ștafeta sărbătorii „Ziua Daciei” a fost preluată de primăria Climăuții de Jos (primar Sergiu Melnic).

Așa cum a și fost preconizat, la ora 15.00, în scenă a urcat Artista Emerită din Republica Moldova Ana Barbu, care, cu un program interesant de muzică populară și ușoară, i-a pornit pe toți la dans. Sărbătoarea a continuat cu dansuri, glume, competiții, o masă de sărbătoare și așa până aproape de miezul nopții.

Aduc aici cuvintele spuse de mai mulți participanți și localnici: „Da, așa sărbătoare la Găuzeni n-a mai fost”, „Bravo Găuzeni, bravo Gheorghe Iancu cu echipa, bravo organizatorilor, prezentatorilor, antrenorilor și arbitrilor. La toți „La mai mult și la mai mare!”.

Grigore Zănoagă, șeful secției Cultură, Tineret și Sport Șoldănești

P.S. Nu cu mare dorință, dar trebuie, să spun și despre picătura de „dohot”, caracteristică uneori moldovenilor. Astfel, directorul căminului cultural Climăuții de Jos, Anatol Lopaci (unul din viitoarele gazde ale sărbătorii „Ziua Daciei”) pe motive personale, de neînțeles, n-a participat la sărbătoare pentru acumularea experienței atât de necesare, deși a fost asigurat cu transport și invitat de primar. Și încă un caz ieșit din comun: directorul căminului cultural „G. Coșbuc” din or. Șoldănești, Constantin Bodiș, a sosit la Găuzeni cu două ansambluri-model, dar s-a speriat de ploaie, a organizat participanții maturi să părăsească sărbătoarea, lăsând în ploaie, fără transport și fără acompaniament, colectivul de copii „Moștenitorii”. Ce-i asta: iresponsabilitate, nepăsare sau obrăznicie, înscăunată în fotolii de directori?

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

FEP Grafema Libris s.r.l.
Cod fiscal 1003600038636
Cont/decontare 22244011092
Cod plătitor TVA 0402143
BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru
cod bancar ENEGMD 22895

Notograf Prim s.r.l.
Cod fiscal 1009600037527
Cont/decontare 222490100004601
BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău
cod bancar FTMDMD2X735

mun. Chișinău,
str. București 68, etajul 3, of. 313.
tel/fax: (022) 202-555; 202-553.
mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

Literatură de specialitate și beletristică

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	120
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciacovski-Mereșanu	276 p.	20
8.	Alină dorule alină (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	100
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	30
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	30
11.	Cântece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	30

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	30
13.	Nouă azi ne-a răsărit (colinde de Crăciun)	146 p.	30
14.	Și îngerii ca omul plâng (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	20
15.	Gânduri țesute-n suflet (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	20
16.	Grigore Grigoriu (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	100
17.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
18.	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	20
19.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	40
20.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
21.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
22.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	30
23.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	20
24.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	10
25.	Cetatea de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	70
26.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	70

«MAGIA LITERELOR»

joc pentru copii (alfabet)

40 lei

«MAGIA CIFRELOR»

joc pentru copii (cifre)

35 lei

«POIENIȚA VERDE»

joc pentru copii (flora, fauna)

35 lei

«Magia Literelor»,
«Magia Cifrelor»
și «Poienița verde»
sunt jocuri propuse
copiilor cu vârsta între
4–10 ani.

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	14
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerului Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	14
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	14
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice profesori și corepetitori	14
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Reistrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	7
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	10
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor—verbale colocvii, concerte academice, expoziții, examene	10
12.	Registrul proceselor—verbale ale consiliilor profesionale	10
13.	Registrul proceselor—verbale ale ședințelor secțiilor	10
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	10
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog liniată	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog curată	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare de catalog de centru	carton 250 g. ștanțate	0.5
14.	Despărțitoare de catalog de dreapta	carton 250 g. ștanțate	0.5
15.	Despărțitoare de catalog de stânga	carton 250 g. ștanțate	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

Editura „Notograf Prim“ s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

Adresa: or. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 22-37-86, 20-25-53
Tel./Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: notografprim@gmail.com
grafemalibris@gmail.com

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 10 (28)

Nr. d/o	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Inst. de cultură	Responsabil de ediție (zonal)
1	Ialoveni	70	61	(0268) 26 004
2	Orhei	68	127	Gheorghe Guriuc (0235) 22 648 Lidia Sitaru (0235) 23 684
3	Hâncești	41	118	Ion Tulbu (0269) 23 070
4	Fălești	39	122	Grigorie Budu (0259) 22 648
5	Edineț	35	92	Rodica Popa (0246) 22 648
6	Criuleni	39	61	Valentina Bobeico (0248) 22 323 Maria Rapcia
7	Ungheni	34	126	Eugenia Baroncia (0236) 22 648
8	Strășeni	30	71	Vera Schirlu (0237) 22 244
9	Anenii Noi	27	72	Vasile Moroșanu (0265) 24 349
10	Călărași	26	90	Sergiu Cojocar (0244) 20 840
11	Bălți	27	23	Vera Caraulan (0231) 25 083
12	Șoldănești	28	64	Grigore Zănoagă (0272) 24 310
13	Glodeni	23	69	Vecislav Barat (0249) 22 648
14	Briceni	22	68	Ilie Zagorciuc (0247) 22 648
15	Soroca	20	125	Grigore Bucătaru (0230) 23 124
16	Nisporeni	21	68	Aurelia Andronache (0264) 23 711
17	Râșcani	20	99	Emilia Garbuz (0256) 22 648
18	Ștefan-Vodă	19	67	Valentina Uță (0242) 22 648
19	Cimișlia	19	74	(0241) 22 648
20	Rezina	17	73	Angela Racu (0254) 24 412
21	Căușeni	20	84	Fiodor Garaba (0243) 22 486
22	Dubăsari	14	34	Valentina Semionov (0248) 44 753
23	Telenești	14	97	Pavel Casian (0258) 22 648
24	Drochia	12	81	Petru Ababii (0252) 22 648
25	Cantemir	13	92	Nicolae Efticov (0273) 22 648
26	Florești	10	119	
27	Leova	11	70	Mihai Suruc (0263) 24 175
28	Dondușeni	10	48	Liuba Dănuță (0251) 24 272
29	Ocnîța	9	68	Ludmila Belonoșca (0271) 21 429
30	Chișinău	7	68	
31	Sângerei	6	99	Valeriu Rusu (0262) 21 898
32	Cahul	4	103	(0299) 22 255
33	Basarabeasca	2	25	(0297) 21 043
34	UTAG (Ceadăr-Lunga)	1	81	
35	Taraclia	0	52	

Total tiraj: 762 ex.

DIPLOME INVITAȚII

AFIȘE

BUCLETE

ECUSOANE

CĂRȚI DE VIZITĂ

de la 5 lei per exemplar + design

de la 3 lei per exemplar + design

de la 1 leu per exemplar + design

de la 8 lei per exemplar + design

de la 1 leu per exemplar + design

de la 1 leu per exemplar + design

Tinere talente de la Școala de Arte din or. Cricova

Ansamblul de dans popular Moșenitorii, or. Râșcani

Ziua Daciei la Găuzeni, r. Șoldănești

SĂRBĂTORAREA „ZIUA DACIEI”

Ziua Daciei la Găuzeni,
Șoldăneștii